Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен Министрийн Советен орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

20 (5110). ШИНАР, 15 февраль 1972 шу. Мах 2 кап. Газет арадуьлл 1923 шера дени

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕН СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН

Шекара свекла дукхагIа яхарен пачхьалкхенга йохкарен колхозийн совхозийн материальни безам лакхбарах

«Шекара свекла дукхагIа яхарен пачхьалкхенга йохкарен колхозийн совхозийн материальни безам лакхбарах» бола сацам тIеэцна КПСС ЦК-и СССР Министрийн Советан.

1972 шера дехи колхозашна, совхозашна, пачхьалкхен кхечу юртбахама предприятешна организацешна пачхьалкхенга йохкуча шекара свеклан мехкаш лаккхе лерлI соцам тIа. Союзни республикийн Министрийн Советашна дьахнад соцам тIа чIогIIальча ецара мехкашка кхиэжна, дахка даргдоахача оттача а йоагIаш йолча министерстванцеи ведомстванцеи барта йолаш а шекара свекла ецара мехкаш лоашшо хьежна цийде.

1972 шера дехи колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен кхечу юртбахама предприятешна организацешта шера йоагIача планан совгIа пачхьалкхенга йохкача шекара свеклах 50 процент мах тIетоха лерхIад.

СССР юрта бахама Министерство, СССР кхачан промышленности Министерство, союзни республикий, крайи, областий партийни советски органаш декхарийла я хьалхьбоахама плана тIа богалбалахна пачхьалкхенга шекара свекла йохкара боаран IалашбергIола, хIаьта киттз марга дIалодар долдергдола мероприятеш оттае а уж кхоачашъе а.

КПСС ЦК-еи СССР Министрий Советои хармахьара практика йоахарех тарра йейса доацаш дерхIар шекара свекла пачхьалкхенга йохкача боахамий дархтаж я да лоархIаш жони иттокаш дIайохийтинга, из продукци дукхагIа яккхара свекла дIакхоча колхозашта, совхозашта, пачхьалкхен кхечу юртбахама предприятешта организацешта мегIа дехи ма хиларх.

Иддабе совгIа шекара свекла дукхагIа яхарен йохкарен колхозийн совхозийн безам лакхбе лерхIаш СССР кхачан Министерстваи союзни республикий министрий советаши декхарийла я 1972 шера дехи свекла йохкача колхозашка, совхозашка, юртбахама кхьача предприятешка болаш долча мехкех лакхъьача мерчех жони патоеен шекар доаяхача йоаддама боахьарга Iалашде.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КЪАХЬЕГАМХОЙ ИЙСЛАГIЧА ПЯТИЛЕТКЕН 1972 ШЕРЕН ДОЛА

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

Парте XXIV-ча съезда исторически решенеша цIаккха ца хиннача тайпара политически къахьегамен хьинар лакхдаь къахьийтар ийслагIча пятилетка хьалхарча шера Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша. 1971 шера халкъа боахама план республика промышленносто ханал хьалха, 26 декабре кхоачашйир. Оттальча планал совгIа дIахьийта продукци тIайнцача декхаргIа 16 миллион сома мехьа хиннача 17,8 миллион сома мехьа хилар. ТIаххийтта промышленни продукции ерригa а хIаьа яц аьнна къахьегама оасарле лаккхъяра чотах кхийтар. Промышленни продукце боарам 1970 шера хиннача юхе 7,1 процент лакхбелар, хIаьта къахьегама оасарло цу шера хиннача — 6,6 процент.

Пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра юкъе втара доккхагIа лакхъа дальнар пачхьалкхен заданеш тIеххкхоачашъеча коллективаша: тоаа промышленносто — 20,6 процент, хьуни хьунах хIамаш ечен промышленносто 14,3 процент, мехкдаьтта чаккхдоаккхача промышленносто 12,1 процент тIеххкхоачашйир шоай заданеш. Мехкдаьттахоша шера планал совгIа 133 эзар тонн мехкдаьттеи 65 миллион кубометр газ дьаьхар.

ДукхагIа яьхар мехкдаьтта продукташ, трактори прицепаш, мебель, сборни аьникбетона конструкцешк деталеш, хIаьта кийтта кхачан продуктащ а.

Шадахача шера дукхагIа хилар Iилма-тохкамен проектно-конструкторски балхий боарам, лакхделар уж балхаш практически юкъедоаладелга.

Республика халкъа боахам догIабоалаборга 1971 шера дIадахийтар 320 миллион сом сегIа. Цул хьалха дIадахача шера юхе карарвальча капитальни вложеней боарам 6 процент лакхбелар. Хьа а дь эксплуатаце дIаеннай маркхал бу-бетонни хIир йоаккхен заводаш, А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводера парафинаш цех, СевКавНИПИнефть-и ГрозНИИ-и лабораторни корпусаш, кхыйола объекташ. Эксплуатаце дIаденнад 135 эзар квадратни метр хула нах чубаха цIенош, 655 моттиг хула школе деша даха ха йоапача борий учрежденеш, 4696 дешархочен моттиг йола школаш.

«Чечингосельстрой» треста коллектив ханал хьалха кхоачашйир шера программен тIайнца социалистически декхараш.

Республика машенальъкъадоша тIеххкхоачашйир грузооборотех халкъа боахама мухь тIаботтарен планаш, царца мехкдаьтта продуктан чуйоттара ераш а йолаш. Мухь IIабахьара планаш толамца кхоачашйир автомобильни транспорта болхлоша а. Сийленца кхоачашдир шоай декхараш бувзама управлене коллективаша а.

1971 шера дьаккха юрта боахама валовой продукци 245 миллион сома мехьа а хьалха дIалахача пятилетке шера юккъера хиннача боарамал 11 процент дукхагIа а хилар. 1971 шера хаоттама хьалаш геттара во хиннадоллаше а бIаргча хьайдача колхозашка, совхозашка пачхьалкхен кхача боахамашка 447 эзар тонн алот дьаькхар, 1970 шера дьаькхий хиннача 17,4 эзар тонн дукхагIа.

Колхозашкарен совхозашкарен доахаи 5,9 эзар бежан дукхагIа хулаш дийбар, царех дахна доахан 1,5 эзар бежан а деаш, хьакхарч —0,9 эзар, жа гIоаьарийн — 17 эзар. 1970 шера хиннача колхозашен совхозашен 4,5 эзар тонн дукхагIа дьаькхар дулх, шура — 8,8 эзар тонн, фуаш — 5 миллион, тха — 234 тонн.

Пятилетка хьалхарча шера республика къахьегамхой материальни валарен культурни боарам лакхбелар.

КПСС ЦК ноябрьски (1971 ш) Пленумен СССР Лаккхехьарча Совета III-ча сессен решенешта жоп душ, ленинградцийи москвичийи кочин дьал а лаьца, Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой хьинаре юкъебахаб СССР хьахинна 50 шу дизара пабоагIIара нахъабахара, 1972 шера плани ийслагIча пятилетка заданеш толамца кхоачашъяра тIехьа дерригача халкъо дIаболабаьча болама.

Республике шерра лыжа ях дIайолайир А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, Урус-Мартана района «Гойтинский» совхоза, «Чечингельстрой» треста коллективаша.

Ерригача республике гIолла заводашка, промыслашка, фабрикашка, гIишлошъеча а транспортни а организацешка, совхозашка, колхозашка, городашка, районни центрашка 1971 шера баьча баьха итогаш ош, 1972 шера, хIаьта кхьадолча хьокхамий хьагъехьа пятилетна йистеаьлалца йолча хана а социалистически декхараш тIайцаш коллективни собранеш, партийно-боахама активаш хиллаш.

Iилма-технически прогресс сихъе, къахьегама оасарле лакхъе, производствана доал делга дикагIа вIаштIехьдаккха лерхIаш оттаьл коллективай экономически социальни догIаахара комплексни планаш кхоачашъяра ларда тIа Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша тIаэц е социалистически декхараш:

ПРОМЫШЛЕННОСТЕ ГIОЛЛА

1. Промышленни производства боарама къакъехьара ихе шера план ханал хьалха, 1975 шера 15 декабре кхоачашъе.

2. Къахьегама оасарле лакхъяра хьакъехьара ихе шера план 4,5 шера кхоачашъе. Промышленни производства боарам тIаххетнига 95 процент къахьегама оасарле лакхъяра чотах Iалашде.

3. Советски Социалистически Республикай Союза хьахинна 50 шу дизар болгалдоаккхаш 1972 шера продукци яккхарен из дIаяхьийтарен боарама хьакъехьара план ханал хьалха, 28 декабре кхоачашъе. Къахьегама оасарле лакхъяра план тIеххкхоачашъе.

Халкъа эша товараш хьадейта, цар ассортимент а дикал а тоае, 1972 шера планал совгIа 2,5 миллион сома мах бола халкъа эша товараш арахеца.

Электрически Iеохален энерги промышленносто, транспорто, гIишлошъеча, халкъа боахама кхыча доакъошка рациональне дIайохийтинга Iалашде, 1972 шера электроэнерги — 25 миллион киловатт-сахьат, йоахала энерги — 99 эзар гигакалори, доагор 4,5 эзар тонн кходе.

4. Промышленни предприятей, гIишлошъеча организацей, транспорта, бувзама, колхозий, совхозий коллективаша пятилетка шоллагIча шера планал совгIа продукци арахецеи дIаяхьийтеи тIайнца социалистически декхараш могаде, царца:

— «Грознефть» объединене планал совгIа 150 эзар тонн мехкдаьтта даккха;

— «Грознефтехимзаводы» яхача объединене планал совгIа 5 миллион сома мехьа мехкдаьтта чаккхдоаккхаш хьаьнеи мехкдаьтта химеи тайп-тайпара продукташ арахеца. А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе дизельни доагора карбамидни депарафинизаци яра технологи кароерзае. Дикалаь Пачхьалкхен Знак хIара продукце 5-нен кIезигагIа доацаш тайпа дIачудала;

— машенаш ечен моталлаш хIамаш ечен предприятешка гIолла планал совгIа 350 эзар сома мехьал кIезигагIа йоацаш машенаш, оборудовани, аппараташ, кхыйола изделеш кийчъе а дIахьийта а;

— энергетика предприятешка гIолла — энергетически оборудоване тешнаме болх бента лакхде, потребителаш электрически Iеохален энергеца хаддаза Iалашбе. 389 километр хула массе напряженей электропередачей линеш хьахъе а болх бе йолаллийта а;

— моттигерча промышленноста предприятешка гIолла — шера планал тIех 180 эзар сома мехьа продукци кийчъе а дIахьийта а;

— хьуни хьунах хIамаш ечен промышленноста предприятешка гIолла планал совгIа 50 эзар сома мехьа продукци арахеца а дIахьийта а;

— кхачан, ейгача промышленноста предприятешка гIолла — промышленни мощносташ лакхъяра, царех рациональне пайда эцара, бедал чаккхъяккхара, прогрессивни методаш юкъейоаллара, ассортимент шоръяра чотах планал совгIа 1 миллион сома мехьа продукци арахеца.

5. Промышленносте, транспорте, кхыча доакъошка льча боахама реформа хьалашка болха формаши методаши догIайоалае а эргайоахаш тоае а.

Объединенешка, предприятешка, организацешка доал дара структура хаддаза эргайоахаш тоае, из де лерхIаш экономико-математически методехи электронно-вычислительни техникахи шерагIа пайда эца. Iилман ларда тIа производствана доал дара комплексно-автоматизировани система юкъейоалае.

Мехкдаьттан газовни промышленноста, энергетика, машенаш еча предприятешка, халкъа боахама кхыча доакъошка щекински метод юкъейоалаш дIахо а болх бе:

Промышленноста предприятешка керда техника юкъейоалаяра план 25 декабрь тIаккхоачаш кхоачашъелга Iалашде.

6. Iилма-тохкамен проектно-конструкторски организацей коллективаша къовсам лоаттаберггIа хIанзарча прогрессивни решенейи дуней Iилмана а техникана а карагIдаьккхарийи лоархIам а бен дIахо а керда процессаши оборудовании хьалга а юкъейоалаета а сихдара тIехь, проектно-сметни документаци ханал хьалха а геттара дика а дIалугIа Iалашдергда.

ГрозНИИ Iилмахой В. И. Ленина цIерагIча ГНИЗ болхлоищен инженерно-технически болхлоищен цхьана геттара дикача доагора опытни парти хьеш, керда геттара дика цеолит арахецара вIаштIехьдоаккхаш ба;

СевКавНИПИнефть Iилма болхлоша мехкдаьтта чакхдоахача промышленноста специалистанцеи новаторашцеи цхьана дерригача хьокхамий хьакъехьара керттера балхаш кхоачашдергда 25 декабрь тIаккхоачаш.

7. Бытовой гIулакх дарен коммунальни боахамен коллективаша бахача наха доча гIулакхий боарам лакхбе, цар тайпаш шерде, керда предприятеш хьалъе а йолаш ераш тоае а, 1972 шера 40 тайп-тайпарча мастерской приемни пункти быта цIаи хьаделла декхараш тIаэц;

— пачхьалкхен кооперативни торговле болхлоша товарооборота план 30 декабрь тIакхоачаш кхоачашъе, шу чаккхдаллалца йолча хана кхы тIа 4,3 миллион сома мехьа товараш дохка, бIарччача шера 128 балха моттиг йола 15 магазини 840 Iоха моттиг йола 9 столовни хьалъе, къахьегамхошта гIулакх дара культура лакхъе декхараш тIаэц.

ГIИШЛОШЪЕЧА

Капитальни вложенеш вIаштIехьдоахара, индустриальни база догIайоалаяра, къахьегам вIаштIехьбоаккхилга эргадаьккха тоадара чотах гIишлошъяра-монтажни балхаш дара 1972 шера план ханал хьалха, 27 декабрь тIаккхоачаш кхоачашъе;

къахьегама оасарле планал тIех 1 процент лакхъе, кхоачашдеча балханна дIадодар 0,5 процент лохде, гIишлошъяра-монтажни балхий дикал лакхъе.

1 сентябрь тIаккхоачаш дь йистебоалаш латта ерригa школаш болх бе йолаллийта. 1972 шера 200 эзар квадратни метрал кIезигагIа доацаш нах чубаха цIенош хьалде.

ГIИШЛОШЪЕЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА

ШоллагIча квартале А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе карбамидни депарафинизаци установка хьаьхь дIалла. Знаменски чхьагIара завод, горошкара Назранера, Аргунера вшеплошадочни производствени канализаци, очистни сооруженеш болх бе йолаллийта. ЙиъвлагIча квартале Грозненски химкомбинатерча полнотиллоа производства объекташта реконструкци дь яккха;

IV-ча квартале цирна, трамвайни депо зданеш хьалъя йистеяха.

«СЕВКАВГАЗПРОМСТРОЙ» ОБЪЕДИНЕНЕ ГIОЛЛА

ЙиъвагIча квартале Вознесенски газ чакхйоахача завода йистейоалаш латта объекташ болх бе йолаллийта;

кхоалагIча квартале Грозненски газ чакхйоахача завода хьалхара аргIа эксплуатаце дIалла.

«ЧЕЧИНГСЕЛЬСТРОЙ» ТРЕСТЕ ГIОЛЛА

1972 шера плана тIа лаьрхIа ерригa хьайбай помещенеш ханал хьалха, 1972 шера 1 октябрь тIаккхоачаш болх бе йолаллийта;

1000 квадратни метрал кIезигагIа доаца нах чубаха цIенош йиртедаьха дIадалара план тIеххкхоачашъе;

Ший производствени догIайоалаяра объектий хьакъехьарча гIишлошъяра-монтажни балхий план 20 процент тIеххкхоачашъе.

«ЧЕЧИНГАЗСТРОЙ» ТРЕСТЕ ГIОЛЛА

15 октябрь тIаккхоачаш 11700-нел кIезигагIа йоацача квартире газ чуйилла;

пачхьалкхен комиссега зIеллалехьа 20 ди хьалха ерригача йистейоалаш латтача объекташка газ чуйилла яккха.

«МЕЖКОЛХОЗСТРОЙ» ОБЪЕДИНЕНЕ ГIОЛЛА

1972 шера 5-ча декабрал тIехьа ца йоалийташ йистейоалаш латта ерригa объекташ эксплуатаце дIалла;

хьайбаш леладара комплексай хьакъехьарча гIишлошъяра-монтажни балхий план кIезигагIа яле а 2 процент тIеххкхоачашъе.

АВТОМОБИЛЬНИ НАЬКЪАШ ДАХКАРЕН ТОАДАРЕН УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА

Наькъаш дахкарен тоадарен план 1972 шера 1 октябрь тIаккхоачаш кхоачашъяь яккха;

аьпийски дадгIенашна долха наькъаш дахкара план кIезигагIа яле а 2 процент тIеххкхоачашъе.

«ЧЕЧИНГУШВОДСТРОЙ» УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА

Мелиорацие хий дилларен лаьттанга хий дилларен план 1972 шера 7 ноябрь тIаккхоачаш кхоачашъе.

ГIИШЛОЙ МАТЕРИАЛИЙ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА

Планал тIех 2 миллионал кIезигагIа йоацаш кирпичаш арахеца;

Назранера, Старопромысловски кирпичний заводашта, № 1 йолча гIишлой материалий комбината реконструкци дь а хьалъе а яккха.

ТРАНСПОРТЕН БУВЗАМЕН ГIОЛЛА

Къилбаседа-Кавказа машенаькъа Грозненски отделене болхлоша шоашта тIаэц 1972 шера грузооборота план 100 миллион тонн-километр, хIаьта халкъа боахама мух тIаботтара — 70 эзар тонн тIеххкхоачашъе декхараш. Планеи эцанеи совгIа къахьегама оасарле 0,8 процент лакхъе, мух дIахьахьарга дIадодар планал 0,2 процент лохде, планал тIех 50 эзар сомал кIезигагIа боацаш пайда бе.

Вагонех пайда эцара тоадеш дIахо болх бе, мух дIайбочен дIабохьийтачен предприятешца а организацешца а цхьана мух тIаботтаиш тIера Iабоаккхаш бийсана беча балха боарам дикахь-буссарча боарамга диллача 35—40 процентал кIезигагIа хургбоацаш лохбе.

Автомобильни транспорта болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча нaхa шоашта декхар тIаэц мух дIахьахьара план 28 декабре, хIаьта пассажираш бигара план 1972 шера 30 декабре кхоачашъе декхар.

Бувзама производствено-технически управлене предприятей болхлоша шоашта тIаэц продукце боарама шера план 102 процент кхоачашъе, къахьегама оасарле 4 процент лакхъе декхар.

* * *

Республика изобретателашеи рационализаторашеи шоашта тIаэц 1972 шера изобретенеши рационализаторски предложенеши юкъейоалаярах 12,1 миллион сом, хIаьта ихе шера 52,4 миллион сом кходе декхар.

ЮРТА БОАХАМЕ ГIОЛЛА

Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама болхлоша шоашта тIаэц производствана дIахо а специализаци концентраци яра, хьайбай боахама доакъош промышленни ларда тIа дахара гIулакхаш тIагIертта кхоачашдара декхар. Низ тIабохийташ гIулакхаш дерриа дикка дукхагIа алат, дулх, шура, кхыйола продукци яккхара. Iилманеи дикагIйолча практиканеи карагIдаьккхараш шерра юкъедоаладара, юртбахама производство эффективность лакхъяра, къахьегама оасарле лакхъяра тIадерладаьл. Лаьтта леладара культура дIахо лакхъяра ларда тIа шера юккъера лоархIаш кьахха дIахкачинца кийсдича алат 13 процент дукхагIа эца а пачхьалкхенга 5 шера планал совгIа 35 процентал кIезигагIа доацаш дохка а, шера юккъера лаьрхIача боарамагIа баьцадаараш 58,9 процент, сом 74,6 процент, комсаш — 44 процент дукхагIа кийчъе.

Пятилетка шоллагIча шера колхозашка, совхозашка, пачхьалкхен кхыча боахамашка гIолла юккъера лоархIаш гектара тIара алата культураш 21,8 центнерал кIезигагIа йоацаш, газараш — 11,5 центнер, шекара свекла — 212 центнер, баьцадараш 135 центнер, картолаш 110 центнер, тхьамка 12 центнер, комсаш 60 центнер, сом 46 центнер яккха:

— хий дехкача лаьттанка гектара тIара гуранаш 35 — 40 центнер, хьажкIаш — 40 — 50 центнер, хуга 45 — 50 центнер, баьцадараш 200 — 220 центнер, комсаш 70 центнер яккха;

— валовой лаьрхIа колхозашнeи пачхьалкхен боахамашкен алат 485 эзар тоннага, газараш 20 эзар тоннага, шекара свекла 185 эзар тоннага, баьцадараш 115 эзар тоннага, картолаш 14,6 эзар тоннага, сом 42 эзар тоннага, комсаш 110 эзар тоннага, тхьамка 1,4 эзар тоннага кхоачаш даккха:

— боахамий ерригача категорешка гIолла пачхьалкхенга 144 эзар тонн алат дохка, цунца планал тIех 33 эзар тонн а йолаш, газараш—15 эзар тонн, шекара свекла—180 эзар тонн, баьцадараш 93 эзар тонн, картолаш — 5 эзар тонн, комсаш — 107 эзар тонн, сом — 37 эзар тонн, тхьамка — 1,35 эзар тонн йохка;

дикагIйолча агротехнически хананца дерригa бIаьстанара балхаш долга Iалашде. ДIадуьча фу стандарта цхьоалагIча классагIа дола толашагIа дал фу дIаде.

Дерригача боахамашка юкъедоаладе лаьттана ах нар беш обработка елга, ардаш тIа лушеш елга, керттерча дакъе лаьтта оахача комбинированни агрегаташца лаьтта аха.

1 апрель тIаккхачалехьа хий дохка системаши гидротехнически сооруженеши цIеньвь а тоавь а яха. Хий деххача лаьттанка бIаьсти культураш дIа мел юргйолча тIоадал соцалра ший хинахьа хий дилла.

800 эзар тоннал кIезигагIа йоацаш органически удобренеш яхха. 1 март тIаккхачалехьа лаьтта кийчдуш культураш дIаюош машенаш тоавь яха, 1 май тIаккхачалехьа — ялат чуэца техника.

Тракторашен кхыча техникаш шин сменагIа болх бара йиза механизаторий бригадаш вIаштIехьда.

Доахан дикагIа кхабара, племенной балха боарам лакхбара, механизаци юкъейоаллара, хьайбаш леладу комплексаш хьалъяра наькъаца хьайбай дерригача тайпай продуктивность лакхъе, хьайбай продукци дикка дукхагIа якка, цу ларда тIа ихе шера юккъера лоархIаш боахамий ерригача категорешка дулх 34,8 процент, шура 25,6 процент, фуаш 59,2 процент, тха 14,1 процент дукхагIа эца. 1971—1975 шерашка колхозашкен совхозашкен хьайбаш леладу 29 промышленни комплекс хьалъе.

1972 шу кхоачалуш колхозашка, совхозашка, пачхьалкхен кхыча боахамашка хилийтача доахана 157 эзар бежан, царца дахка доахан—57,6 эзар, хьакхарч — 131 эзар, жа—582 эзар, кхийна коа тIара оалхазараш — 700 эзар, нокрмаш (яхкараш) — 4 эзар хилийта.

Юккъера лаьрхIа хIара Iаттагара 2200 килограмм шура яккха, хIхача котана тIехьара 150 фу гуаде, юккъера лаьрхIа уттагIанна тIера 4,5 килограмм тха даккха.

Юккъера лаьрхIа хIара Iатта тIехьара 85 Iаса, хIара бахкача бIаь жийна тIехьара 100 Iахарг, хIара керттерча яхкача хьакхийна тIехьара 15 хурс хьалкхае.

Колхозашка, совхозашка, пачхьалкхен кхыча боахамашка валовой лаьрхIа доаккха дулх (дийна долаш заьча) 34,8 эзар тоннага, шура 114,4 эзар тоннага, фуаш 88 миллионага, тха — 2550 тоннага кхоачаде.

Боахамий ерригача категорешка гIолла пачхьалкхенга дохка: дулх (дийна долаш заьча) — 34,1 эзар тонн, шура — 86 эзар тонн, фуаш—62 миллион, тха — 3650 тонн, царца планал совгIа: дулх — 3100 тонн, шура — 4000 тонн, фуаш — 10 миллион, тха 350 тонн. Пачхьалкхенга чхьаьрий 1700 центнер, мерз — 100 центнер йохка. Общественни хьайбашта 420 эзар тонн гIажа доакъар кийчде, цунах йол — 225 эзар тонн, витаминно-баьца хьоар — 15 эзар тонн, мешк доацар — 800 эзар тонн, кукурузан силос — 750 эзар тонн, соман 80 эзар тонн кийчъе. Цкъа дIайийча дукхача шерашка хулача культурай 1000 гектар дьагIенаш кийчъе. Хьайбаш леладу 8 промышленни комплекс хьалъе а дь эксплуатаце дIалла.

Юртбоахама культураш дукхагIа хьуокъийтара, хьайбай продуктивность лакхъяра, къахьегам Iилманца вIаштIехьбаккхара, комплексни механизаци яра ларда тIа колхозашкеи совхозашкеи планал тIех къахьегама оасарле 8 процентал кIезигагIа йоацаш лакхъе, юрта боахама продуктай дерригача тайпанна дIадодар 2 процент лохде, хIара боахама, производства хIара дакъа рентабельность Iалашъе.

«ГРОЗВИНО» ПРОИЗВОДСТВЕННО-СОВХОЗНИ ОБЪЕДИНЕНЕ ГIОЛЛА

ХIара гектара тIара кемсаш 60 центнер комсаш яха, хIаьта хий деххачара — 70 центнер, 35 центнер алат даккха;

хIара Iаттагара 3130 килограмм шура якка, 100 Iатта тIехьара 85-нел кIезигагIа доацаш Iаьсий кхийе;

валовой лаьрхIа 100 эзар тоннага кхоачаш комсаш яха, алат — 29 эзар тоннага кхоачаш;

пачхьалкхенга 100 эзар тонн комсаш, 15 эзар тонн алат, 4650 тонн шура, 440 тонн дулх дохка;

1 эзар гектар керда комсаш йогIа, цийнна йоача 2,6 миллион комсий га йогIа;

юрта боахама продукцега дIадодар 0,3 процент лохде.

«СЕЛЬХОЗТЕХНИКА» ОБЪЕДИНЕНЕ ГIОЛЛА

Ремонтни предприятей, мелиорацеи, монтажни балхий, автотранспорта, товарооборота хьакъехьара производствени программа 25 декабрь тIаккхоачаш кхоачашъе:

баьца хьоар доаккха 8 агрегат, комбинированни доакъара 6 цех, 4 корменех («Маяк-6»), вIаштIийола. Шурий-товарни фермашка 9500 бежана хий дахара, 9500 бежана чIаахара ихе дIадаккхара, 6500 етт боттора механизаци е, 8000 хьакха кхообача фермашка, 100 эзар коа тIара оалхазараш кхообача фермашка комплексни механизаци е, оршаш йола 48 техника эксплуатаце дIале;

автомобилашта технически гIулакх ду Надтеречни станица, Аргунски нуьнной цех, Курчалоевски автогараж, керттера фондаш 1346 эзар сома мехка йола кхыйола объекташ, балхлоштен гIулакхерча нахан 1830 квадратни метр хула 40 квартира дIале;

1971 шера хиннечуул ремонтни мастерской балха оасарле 5 процент лакхъе.

«СИНТОПРОМ» ТРЕСТЕ ГIОЛЛА

Гектара тIара 20 центнер алат, 180 центнер хьажкIий силосни доакъар, 25 центнер цхьан шера хула баьцаш яха;

дийнахьа буса доахаша 430 граммаш хьакхарчанта 400 граммаш дулх тIаккхетийта. Цхьан керта лаьрхIа доахама 70 килограмм хьакхарчанта 40 килограмми тIаккхетийта;

валовой лаьрхIа алат 31,5 эзар тонн чуэца, чуэттадаь дорстадеча доахана 4,4 эзар тонн тIа кхетийта:

чуэттадаь дорстадаьча доахана валовой лаьрхIа тIаххийта 4,4 эзар тонн пачхьалкхенга дIале;

дулха доаде дIачулуча бежана дозал 320 килограммал кIезигагIа доацаш лакхерча кондицегIа — 50 процентага кхоачаш хилийта;

доаханеи хьакхарчаштеи тIаккхетача дулха центнерага дIадодар планал 5 процент лохде.

«КОНСЕРВПЛОДООВОЩ» ОБЪЕДИНЕНИ

ХIара гектара тIара 190 центнерал кIезигагIа доацаш баьцадараш. 35 центнер мешк горошек, 59 центнер соми комарашш яха;

валовой лаьрхIа чуэца алат 6,8 эзар тоннага, баьцадараш 57,1 эзар тоннага, соми комсаш 19,6 эзар тоннага кхачийта:

2,7 эзар тонн алат, 50,5 эзар тонн баьцадараш, 17 эзар тонн соми комарашш, 2,6 эзар тонн шура, 270 тонн дулх пачхьалкхенга дохка;

баьцадарашка дIадодар планал 2 процент, шурайта — 1,5 процент, дулхага дIадодар 2 процент лохде. Планал совгIа совхозашка 250 эзар сом пайда баккха:

консерваш яра 1972 шера план 29 декабрь тIаккхоачаш кхоачашъе, ухь шера планал совгIа 50 эзар сом мах бола 200 эзар условни банка арахеца;

заводашка планал совгIа къахьегама оасарле 2 процент лакхъе, планал тIех 180 эзар сома пайда бе.

ЯЛАТА ПРОДУКТАЙ ПРОИЗВОДСТВЕННИ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА

Продукца дIалхьийтара план 25 декабрь тIаккхоачаш кхоачашъе. Планал совгIа 400 эзар сома мехьа продукташ дIаяхьийта. СортагIа хьоар даккхара план 26 процента комбинированни фу баккхара план 3 процента тIеххкхоачашъе.

Ялата культураш хьачуэцара 1 июль тIа-

(Чаккхе 3-ча оагIа тIа).

КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА!

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЙНО-БОАХАМА АКТИВА СОБРАНЕРА

Хьалхаг1а доаи бен хиначу тайпара укх шера 10 февралe республика партийно - боахама активна собрани хилар Грозне. Цига декъа лаьцарша дийцар «1971 шера пачхьалкхен план кхоачашъяра итогий а 1972 шерай кхиаг1ча пятилеткан т1аийнача социалистически декхарий а хьакъехьара» доп.

Доклад йир КПСС Нохч-Г1алг1ай обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина. Цо аьлар:

— Тахан республикански актив хьажийта КПСС обкомо хайна ерригача республика 1972 шера план пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра в1ашаг1техача социалистически декхарий проект. Уж дешаш юкъарчаа доацаш дувааленна да КПСС XXIV съезда, КПСС ЦК ноябрьски (1971 ш.) Пленума социаманен парте Центральни Комитета кхыча социаманен вайна хьалхашка оттадаьча декхарашца.

Республика халкъа боахаме дерригача доакъошка эттара хьалхара декхар да плановой политика йиза кхоачашъяр. КПСС XXIV съезде белгалдаьккха, пачхьалкхен планаш заданеш кхоачашъяра хьалхара, халкъа боахама дерригача доакъошка плановой дисциплина ч1оаг1ъяра хьалхара кадрай бехктокхам лакхбенаб барг ца хилар.

Уж дешаш ц1аькха а кхы а1аькха а белгалдаханза далад вай республикерча предприятейи организацей белгаларча доакъе б1убенна болх ца барах, бетта а квартальни а, кхьометтел шера а планаш кхоачаш ца хилах. Къаьстта а сиготдаш да т1ехьаяса предприятеш укх шера январь бетта кхы а дукхаг1а хиина хилар. Натаьхьа сахьа 1971 шера продукцей реализаци яра планах ца лоарх1аьбраш 8 промышлени предприяти хиннаяле, 1972 шера январа план кхоачаш ца яьраш 33 предприяти я. Цар бехкаг1а мехка д1аенийнад 3,8 млн. сома мехьа тайп-тайпара промышлени изделеш. Из бахьан долаш республика б1арча хьайиача республика промышленноста продукцейа реализаци яра январь бетта план 97,4 процент мара кхоачаяьаьц.

Дукхаг1йола предприятеш т1ехьайисара керттера бахьан да къахьегам ве в1аштIехьбенкхар, цар кийчо во яр, керорча резервех пайда к1езига эцар.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, предприятей, боахама кулгалхой эттара хьалхара декхар сенах латт аьча, из латт., ерригача производствени участникаша болх лерттIа в1аштIехьбоакхалга 1алашдарах, в1аштIехьа ца доалаш дисараш кхоачашдара коллективаш оарцаг1ъяхарах, балха темпаш лакъали дукхаг1а лакхъярах, пачхьалкхен планаш х1ара беттан х1ара квартален тешаме кхоачашъярах. Х1ара хьакъегамхо д1акхетаве веза, из ца дича 1972 шера т1аийна социалистически декхараш вайга кхоачашдулургдоацилгах.

Укх пятилетка 100 миллион тоннал к1езигаг1а доацаш нехкъаьтта даккха а цу тайпара махме доагора баланса юкъе шоашкара доагг1аш дола дакъа лаца а дезаш ба республика мехкдаьттахой. Мехкдаьтта доахкилга хаддаза лакхача боараме лоаттадара х1ара шера лоацо долла промышленни мехкдаьтта запасаш 30—40 миллион тоннаш алсамъяха эза вай. Халахете а, цу декхарах х1ама укх сахьата лоарх1абац вай мехкдаьттахой. Тоахкама детташ дола буруй х1ованзалиа дийттачул, к1езигаг1а тохе а, 30—35 процент дукхаг1а тохаза даргац. К1оарган т1ехк1оарген буруй детташ скважинаш яха эза [illegible] мологи т1оанашка меттел, ерригача республикерча юрсхи трассоний т1оанашка а. Декхар 1алаьмате чоалхане да, х1аьта а кхоачашдургдолаш да.

Иштта нераг1ий декаг1ац юкъекхаьа эза скважинашта эксплуатаци-яра шоллаг1а методаш, эргайоахаш. тоаъ эза цар капитальни ремонт яра технология, из в1аштIехьйоаккхилган, мехкдаьттана цхьана хьаукх газ хьагулъяреш пайда эцаргахьа доставри система хьалъ [illegible] яьккха эза, 96 процентал к1езигаг1а йоацаче цунах пайда эце а деррига алаш д1адовла а деза.

Тхе шера продукци хьаоре объем 12,5 процент лакхъе эзаш декхар латт республика мехкдаьтта чоахкдахачен мехкдаьтта химически промышленноста предприятей коллективашта хьалхашка. Мехкдаьтта химически продуктий, къаьстта а автомобильни бензинийи дизельни доагорен номенклатура шоръе а цар дикал мехьа сакне лакхъе а эза. Цу г1улакха эттара хьалха заводашта сихаг1а реконструкци яиза яргъяи. Т1аккха но йиш хулийтаргья товарни продукцийа реализаци яра объем йоккха е а къахьегама овсарле ч1оатт1а лакхъе а.

Пятилетка бахьан долаш деррига халкъо къовсам лоаттабеш хьалашка лакхаг1а айбе беза 1илма - тохкама институтийи лабораторейи, проектни а конструкторски а организацей лоарх1ам, 1илмаш балхаш дара хьалштеш цар дикалан хьалхара цар бехктокхам.

Таханарча ден керттера боахама проблема — из я общественни производства эффективность, къахьегама овсарле лакхъяра проблема. Укх пятилетке ерриг а х1ана иц аьнна дукхаг1а йоаккхаш йоала продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотах яиза еза.

Къахьегама овсарле лакхъяргахьа бода керттера никъ — техничесни прогресс сихъяр, керда техника юкъейохьар, механизацей автоматизацен средствех шорра пайда эцар. Цу г1улакха вай кхьа сакне т1ехьадус. Аьнча кхоачам ба пайцига х1ана а кулгаш. не ден доле дукха балхаш юкъера д1адалаиза хилар.

Производство эффективность лакхъерг1йола дукха вайракаш д1ахьулаяь йоахк машенех, станокех, механизмех пайда эцилга [illegible] оборудоваш [illegible].

Оборудоване хьенаг1а беза балха коэффициент дукххача предприятешка х1ана а геттара лоха я, х1аьта д1а ца [illegible] оборудоване шоргара цу [illegible] дола дукхаг1а хул. Къаьстта доаг1а машиностроение металлообработкан, [illegible] моттигера, хьачан промышленноста, [illegible] долча кхыча доакъой предприятешта.

Производствешта в1адахийтача к1аре совнаг1а ма могга дукхаг1а пайда юха балийтара ерригa резерваш оарцаг1ъяха, ерригача техника шуй берригача низапа болх белга в1аштIехьдаккха деза. Цунца цхьана хоадамболлаш къовсам болабе беза балха т1а брак яр, къахьегама дисциплина таьхаяр, зехьа балха ха йоаяр, прогулаш яр, кхыдараш сцийй долча эйпарча г1улакхашца.

Юрта боахама дакъа юкъмоттигера проблема хила а хиинай, д1аьо а хургья ялат дукхаг1а даккхар. Укх т1ехьарча шерашка к1езиг-дукха лакхбаьб ца болеш платий хьувнъам. Цхьабаккъда, яхинл сонг1а долча боахамашка хьакхаг1а а сана геттара лоха ба хьувнъам.

Республика дика в1аштIехьдоалаш ниедекхад хьажк1аш кхара г1улакх. 1970 шера республике юкъера лаьрх1ача фуаьлъьхача хьажк1ий 16,7 центнер гулъьй вай, 1971 шера кхы а к1езигаг1а — х1ара гектаре т1ара 8,4 центнер. Цу т1а лыкк1аш д1аоши доли лаьтташ а х1ара шера к1езигагу. Цу доллача х1амаше к1езигъялийтай ерригa чуйхьаш йола хьажк1аш.

Ялат даккхарца лелийча бола цу тайпара никъ [illegible] 1атъ из кийтдорен доакъорий ч1оаг1а беза хьаьрен халкъе боахама план кхоачашъяра, х1аьта шоко йоацаш. хьайбей йоахам дег1абара [illegible] а ю.

Республика хьалайка ялата доечъяраш дукхаг1а дахарга бода керттера никъ — платийнаш доакъарийнен лаьрх1ача культурай хьувнъам лакхбар, эттара хьалха хьажк1аниара г1улакхаш кхыча тайпара лелалар.

Парте райкомаш, горкомаш, горрайисполкомаш, юрта боахама министерствон кхыйола юртбоахама ведомствашь, колхозаш, совхозаш декхарийла я укх гаргача хана х1ара колхозен совхозен, районе ялат. доакъяраш дакара г1улакх мишта латт ма дарра тахка, ялата доагъараши 1972 шерахье а хиина дукхаг1а доалийта сен а малогIча агротехнически мероприятей я чотах 1алашдин х1аьта д1ахо йодача хана пятилетка чаккйоалаш лаьрх1ача [illegible] кхочен йиш хургья кхочаш массе [illegible] яйла а.

Эттара шлкхъштаг1ча - тайпара уйла т1аккхийта эза хьайбай боахам д1ахо дег1абаьлабора, доахан, къаьстта а деттараш лебалара, лаьрххIа т1алерая деза хьаккарч. коа т1ара оалхазараш, кройнкаш ебаара Доакъарий баа х1арг1ьяреш племенной, балха боарам лакхбареш чотах 1алашде деза доахнен коа т1арча оалхазарийн продуктивность лакха жакъетта. Керттердар Ьенах латт аьча, из латт, дулх, шура, хьайола продукташ яхаран кийтъярон т1аийна декхараш кхоачашдаь ца 1еш, т1ехкхоачаш а дарах.

Юрта боахама министерство, «Сельхозтехника» объединени, кхыйола юртбоахама ведомствашь, мелиоративни совхозаш, проектни г1ишлошъеча организацеш декхарийла я хьайбай боахама интенсификаци яраца юкъаеиниа проблемаш сихаг1а т1аг1ертан къастае. Хьайбаш леладу комплексаш сихаг1а хьалъя яханащ цунца цхьана х1иазарча фермашта оалхагара лоиз реконструкцин яизоргьяи, механизмаш дукхаг1а а еза къахьегама процессашта.

Капитальни г1ирсаш хьалдара дакъе кйслаг1ча пятилетке вай кхоачашде деза боарашта диллача доккхайи технически решенешка диллача чоалхенен декхараш, Г1ишлошъяра балхаш т1а-т1а дукхаг1а ду республице. Тхе шера Нохч - Г1алг1айчен халкъа боахам дег1абалаберга д1адахкийта лаьрх1ар деррига а 1,5 миллиард сом, е укхал хьалхаг1а д1аккаче пятилеткечул 45 процент дукхаг1а да. Укх шерре а А. Шерипова ц1ераг1ча - Грозненски мехкдаьтта чаккдоахача заводе карбамидни депарафиннизаци установка болх бе йолаяийтаза, Грозненски химкомбинатe полиэтилена производствана реконструкци яь яккхаза, Грозненски газ чакхйоахача заводера хьалъь яха езаш йола объекташ, Карабулакски жит1ан-г1омаро карьер, дукха кхыйола производствени объекташ болх бе йолайтаза, х1аьта иштта 200 эзар гаргга квадратни метр ч1а моттиг йола ц1енош, дукха школаш, берий учрежденеш, культурно - бытовой г1улакхашта лаьрх1а объекташ хьалъяха яргъяи.

Доккхаг1йола декхараш толаме кхоачашдара г1ишлошъераш декхарийла ба къаьстта лертIа, дика, ритмично болх бе, г1ишлош балхий дикал наьха сана лакхъе, экономически хьокхамаш тоаде. Цу г1улакха г1ирсаш хьалдолга сихаг1а индустриальни ларда т1а даккхийта, [illegible] техникаш караг1даьнараш г1ишлошъеча сихаг1а юкъеяккхьяпза, производствени база дег1аккхаялияа, г1ишлой материалаш наьхе сакне дукхаг1а хьаьалга в1ашеIехьдаккханза дарг1аш.

Х1аьта эттара керттердар — 1972 шера план пятилетка заданеш кхоачашъяра хьалхара г1ишлошъеча организацей кулгалхой, специалистий, берригача г1ишлошъерий бехктоккам лакхбе беза.

С. С. Апряткина къаьстта уйла т1еххийтар халкъо лелаху товараш т1а - т1а дукхаг1а хьадар, уж дикаг1а хилийтар сакна доача лоарх1амеча декхара. Халахете а, вай дукххача боахама кулгалхошен партийни комитеташен [illegible] боаг1ача тайпара хем бац цу лоарх1амеча г1улакха, «шоашта дьаьт доаца» продукци яраийца шоашта хало е лац царна. Цу тайпара уйлаш хоадамболлаш д1аяха еза.

Боахама организацешна цхьана къахьегамхой вахара ч1е [illegible] моттигий, культурно - бытовой, коммунальни хьалаш тоадара уйла дукхаг1а е царна эшараш дезаг1а кхоачаиде доаг1а парте райкомаша горкомаша, горрайисполкомаша.

Пятилетка бахьан долаш къовсам лоаттабар, — йоах юкъера а С. С. Апряткина, — в1аштIехьдаьккхаран кулгалдарен дакъа, шоко йоацаш, партийни организацешка а долаш дола дерригача халкъа юкъара г1улакх да. Производствени г1улакхий ерригача участкашка коммунисташ д1анийсбалга тоаде деза, пачхьалкхен планаши социалистически декхараши кхоачашдар духьа, производства эффективность лакхъяр духьа лоаттабича къовсама парте члений авангардни лоарх1ам дикка айбе беза.

Коммунистий меттел, берригача болхлой, колхозхой, специалистий, г1улакхерча наьха а хьенари творчески инициативен дег1акхуьйа эза. Х1ана цунца т1аберзабе хьла беза партийни организацей берриг а организаторски идеологически болх. профсоюзийн комсомолен х1ара декхаре г1улакхаш. Кадрай экономически дешар тоадаза, производствана доаладеча метте къахьегамхой дукхаг1а юкъеязанза бергбац.

Къахьегамхой творчески инициатива даккъяра вай боле рычаг я социалистически ях. х1аьта цул лакхаг1йола форма — къахьегамцарча коммунистически г1улакхашта т1ехьаре болем. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, боахама кулгалхой декхарийла ба ях в1аштIехьаккхара дешашка х1ара дешна хьежа, цунца дукхаг1а пайда баргбола г1улакх да, из шерра д1айовзийта, т1аийна социалистически декхараш кхоачаш мишта ду хаддинза хьежилга в1аштIехьаккха.

Советски халкъа къаьстта лоарх1ам болаш да н1слаг1ча пятилетка шоллаг1а шу. 1972 шера 50 шу дуз Советски Социалистически Республикай Союз хьаьча дийнахь деиз. Дика трад [illegible] а хиина д1адахад вайнига [illegible] деношта боахаман культуран деррига доакъошка мерца йоталошш а йойхаш канъухала. Шено яц, Нохч - Г1алг1айчен къахьегамхоша х1ана а мишта из деззгкхларахи СССР ах б1аь шу дизара юбилей хьет1ехкоачаш Дахьенна доагг1аш дола къахьегача сонг1аташ кийтдергхиларахи.

* * *

С. С. Апряткина доклад яьчул т1ехьаг1а прениеш д1айолаелар. Эттара хьалха къамаьл ду КПСС Грозненски горкома секретара А. Я. Давыдова. Грозне къахьегамхоша, берригача советски наха а сана, кхоачашъю КПСС XXIV-ча съезди парте ЦК ноябрьски (1971 ш.) Пленумен решенеш, цхьадола толамаш даьхад пятилетка хьалхарча шера. Социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдир. Т1аккхийтта промышленни продукций 85 миллион сома мехал сонг1а хилар, из хьаклар къахьегама овсарле лакхъяра чотах. Цхьан сома лаьрх1а йоаккхача товарни продукцийа д1адодар планаг1а оттадаьчул лохдир.

Из иштта дале а д1адахача шера балхе т1ехь кхоачамбоацараш, г1алаташ хилар. Предприятей болх товбергбола г1улакхаш декхарийла я партийни, профсоюзни, боахама организацешка. Доклада т1а белгалаьккха мелиалара, буруй толача цхьадола толамаш дакьа дале а, капиталовложеней эффективность х1анз а лоха я. Скважинаш эксплуатаци д1аяллара шера план ахаиел к1езига сонг1а мара кхоачашъяиза, цул сонг1а итт скважина д1аьхаккхар технически геологически бехьанаш хиларах.

Д1ахо оратора дийцар г1ишлошъеча организацей балхах. Цонкъа хете а, ткхиза е г1улакх тоиделладах. Городе г1ишлошъяра монтажни балхий шера план 82 процент мара кхоачашъяьац. Цо дир балхаш мехкдаьтта промышленноста, химкомбината, «Красный молот», ацетонови заводашка, кхыйолча предприятешка объекташ хьалъеча. Кхы а воаг1ча хьал т1а ца нах чубаха к1енош хьалдара г1улакх. Грозне къахьегамхошка д1а ца кхоачаш дисар 27 эзар квадратни метр хула наь чубаха ц1енош. Хетаргахьа г1ишлошъю организацеш ч1оаг1ъе эза. Цунца цхьана дукхаг1а хьае еза моттигера г1ишлой материалаш, къаьстта кирпичаш. Къаьстта дег1адоаладе деза боахама способени г1ишлош хьалъелга, из промышленни ларда т1а даккха деза.

Социалистически ях в1аштIехьйоаккхилга д1ахо а тоадарах бела КПСС ЦК социам хилачо [illegible] города къахьегамхоша партийни организацей хьалхлена укх шера къовсам лоаттабу плакал сонг1а 135 эзар тонн мехкдаьтта дикхара, иттан эзараш тоннаш мехкдаьтта сийрда продукташ. Д1аяхьийтара, изобретательни рационализаторийн предложенеш юкъейоалаьрх 7 миллион сомал к1езигаг1а доацаш ахча кходара, 10 участкан цехан комплексни механизаци яра, 8 цеха [illegible] анек чкхаре, кхыдараш дара т1ехь.

Города партийни организацешка, коммунисташа, берригача къахьегамхоша берриг а шоай ниъ т1абохкийтаргба т1аийца социалистически декхараш толамца кхоачашдара, СССР ах б1аь шу дуза ча юбилейна мабоатт1ара наькъбалара.

Гудермеса района «Октябра 40 шу» яхача колхоба председатели У. Г. Османова дийцар пятилетка хьалхарча шера хаоттама халача хьалашка ахафхоша лоаттабаьча къовсамах. Ерриг а халонаш эша а ю, цар толам баьккхар, т1аийнача декхараг1а 6235 тонн ялат дааккхар. Доаккхаргга аьнначул дукхаг1а дика ялат амбарашка тессар.

Колхоба доахан деттараш юкъера лаьрх1ача 1аттагара 2363 килограмм шура ыкъхар, вешта аьнча цул хьалхарча шера хиинача 334 килограмм дукхаг1а.

— Бакъда, иштта хьалашка кхы а доккаг1а толамаш дахьар юртбоахама дикаг1йолча болхлой йоаккхий тороеаш хилар, — аьлар оратора. Гоамча агронома, организатора, парте члена Х. Алхасова хьалхе лелаеча бригадас 400 гектарах х1аране т1ара 35,2 центнер к1а дааьккхар. Х1аьта кхий делача лаьттара 41 центнер кхуккхар. Геттера дика кхедар дуга. Лоалахоша даьккхачул дукхаг1а дахькхар по гнваранш шекара сеедлаг. Цу деррига а хьахьоц ахархой йоаккхий торонаш хилар.

Хьалха латтача болхлой опыта производства тоаоний ларда т1а доарх1ам бер пятилетка шоллаг1ча шера рубежаш белгалйоаккхаш.

— Тха колхоэхоша шоашта хьалашка оттадаьа, — аьлар Османа, къаьстта доккхе декхараш керттерча хьокхамий хьалъаь [illegible] оне шера задание [illegible] кхоачаьа.

Хургболча хьувнкъьа т1ехьаре къовсам д1аякхача гурахь а д1ахболабир колхоза механизатораша. Гурахь дув ялат д1адийра цхьоллаг1ча класса г1а долча фуна эттара дикаг1ча агротехнически наьзиах, 4200 гектар сонг1а долча лаьтта т1оадан латтарг1олаш кий дилад. В1аьсти культураш юрог1олча энаб ен лаьтта аьхад.

Х1ана, 1ай а боьх сопаш бац. Гурахь дийнача ялата подкормка я. Механизаторий тракторий лаьтта кийчлуй культураш д1адо мавинаш тохъ болаш латт, б1аьсте д1ахоач культурай фу кийчду.

Доккхий декхараш т1аийхал Гудермеса района къахьегамхоша. Мел цна хьалаш хьийта леза уж кхоачашдара. Гудермесо кугa система ханал хьалха хьаль [illegible] республикацка организационниша новкъостал лехаш къаьл дир оратора. Цо йиш хулийтаргья ялат дукхаг1а даккха. Саг1а хьалъа яха эза «Октябра 40 шу» яхача колхозе 600 1аттаe «Дружба» яхача совхозе 8 эзар хьакханен йола помещенеш.

Трибуна т1а ва КПСС Наурски района хьалхара секретарь М. Н. Федорова. Ц1акхла а ца хиинача тайпара политически къахьегамен хьинар а1ленна кхоачашдеш ба Наурски района къахьегамхой КПСС XXIV-ча съездо хьалханиe оттадаь декхараш. Н1слаг1ча пятилетка хьалхарча шера а1 цхьадола толамаш даьхар.

Район б1арча хьайбцача т1аийнача декхараг1а гектара т1ара 20,3 центнер ялат даккха дезаш хиннача 22,1 центнер чыккхар. Цо йиш хулийтар 46106 тонн ялат даккха а социалистически декхараш сийдаша кхоачашде а.

Дика чаккдаьккхар пятилетка хьалхара шу хьайбаш лелладерша а. Районе юкъера лаьрх1ача х1ара 1аттагара т1аийнача декхараг1а 2500 килограмм йолаш 2543 килограмм шура ыкъхар. Х1аьта 1970 шера хиинача 170 килограмм дукхаг1а хул из. «Красное знамя» яхача колхоза дикаг1йолча доарашка А. Алхазуровас. А. Курбановас, Л. Килоевас эттара дукхаг1а шура ыкъхар — х1ара 1аттагара 3700—3800 килограмм.

Дикка толамаш даьхар районы лелладерша. Х1ара бахача б1аь жийна т1ехьара 100 1аьхар хьакхебир. Из хул цул хьалха дахача шера хиинача 13 1аьхар дукхаг1а.

Нов. Федорова д1ахо дувц района колхозашкен совхозашкен доахан, хьакхарч йайба хилар, лакхъеннй цар продуктивность. Цу деррига а къахьегамхошка йиш хилийтар пачхьалкхенга хьайбай продукци йохкара социалистически декхараш т1еххоачашде.

Уж толамаш дахьад, йоах оратора, партийни организацешка организаторски болх тоабар, т1аийна решенеш кхоачашъяра лоаттабу т1ахьожам лакхбер, социалистически ях д1ахо а шерьяр бахьан долаш. Оаш т1ехьа т1айоаг1ача хана а совхоаийи колхозийи коллективаш т1аерзалергьа нерда торонаш дахара, т1ехьаносараш хьалха латтарашта т1ехьаьхера.

Цунца цхьана нов. Федорова республика юрта боахама Министерствана Госпланан раьза воацараш дуэ цар юртбоахама производство д1ахо а дег1айоаллара кхоачамболаш новкъостал ца деш хиларах. Къаьстта аьлча «Терский» совхоза ч1оагг1а тоьланхьейбойта капитальни г1ишлош хьалъера эша средстваш. Цу боахама, иштта дуккхача кхычарна а, кхы а доккхаг1а новкъостал ший шоай шефашкара.

Района секретара ше ийдиа критика еш дуэц района комсомол лелараш Дахьенна хьалхашка доккхийча декхаре болаш бисс хиларах.

Пятилетка н1слаг1ча шера планаши социалистически декхараши доккхий да, — йоах оратора ше къамаьл дах воалаш, — бакъда хьалха лаьттарш опыто хьахьокх уж реальни хилар. Наурски района къахьегамхоша берриг а шоай низи энергия д1алургья уж толамца кхоачашдара.

Къамаьл де дош ду «Самашкинский» совхоза директора С. З. Дашиева.

Д1адаха шу Ачхой-Мартана къахьегамхоша, берригача советски наха а сана, КПСС XXIV-ча съезда исторически решенеш кхоачашъяра т1ехьа т1аг1ертта къовсам лоаттабаь шу хилар. Района къахьегамхоша кхоачашдир пачхьалкхенга дулх, фуаш, тха доахара план. Х1ара 1аттагара лаьрх1а дукхаг1а шура ыкъхар, х1ама ца эишаш хьалхарчул шозза к1езигаг1а дайр хьайбаш, дукхаг1а дийбар къона доахан, хьакхарч, жа.

Цхьадола толамаш даьхар «Самашкинский» совхоза коллектив а. Шоазен ахазаен дукхаг1а даьккхар дулх, х1ара 1аттагара лоарх1аш 179 килограмм дукхаг1а ыкъхар шура. Массе тайпара кхьона хьайбаш кхедара план т1ехкхоачашъяьй. 1970 шера хиинача дукхаг1а а дикаг1а а кийчдир г1ожен мошен доакъар.

Хьайбай 1а доаккхилге дика а.

Дика толамаш даьхар, йоах оратора, тха кхашка боах бераша а, дикка дукхаг1а хьувнкъайир юртбоахама культураш. Плаваг1а гектара т1ара 16 центнер хиннача к1а 23 центнер ыккхар, мукх 16 центнер хиннача — 28, шенара свекла 206 центнер хиннача — 237 центнер.

Дика в1аштIехьдаьккха, дикаг1ча хана, цхьоаллаг1ча класса г1а долча фуна д1адийра гурахь дуви доле ялат, аьбъ еш лаьтта аьхад.

Нов. Дыминова хоам бу н1слаг1ча пятилетка хьалхара шу совхозо толамца чакхдаьккха хиларах.

Из караг1даьннак социалисташа, болхлоша, совхоза партийни организацеша, кулгалхоша бартаг1а, в1аш дагабоалаш къахьегарах.

Д1адахача шера дахьача толамаша ч1оаг1а г1адут тхо, бакъда нийса хургдаар тха кхоачамбоацарех ца дийцача. Малерре аьча уж да тха лаьтта лелалара культура лоха хилар. К1езига терлам т1абохийт хьайбай боахамерча халача балхашта механизаци яра, хьайбаш доаш моттигаш наьслу.

Тха совхоза къахьегамхоша масса а оаг1орахьаре анализ я шоай къахьегама результатий, критически мах бу шоашта караг1дьяначун, пайда эцаза йола резерваш лех, кхоачамбоацараш д1адахаре г1улакхаш ду.

Доккхий декхараш т1аийцад коллективо 1972 шера. Нов. Дышнева дика доацаш дийцар хьалхенен заданеш социалистически декхараши кхоачашдеш совхозе дека г1улакхех. Къаьстта аьлча, ч1оаг1аш я доакъера беза, трактористаш кийбу, бокъона тоаш юртбоахама техники хиинилтара.

Директоро ч1оаг1а тешам ду совхоза къахьегамхоша 1972 шера шоаш т1аийца социалистически декхараш кхоачашдергхиларах.

Трибуна т1а ва буруй деттача балхий Малг1обика управлени буровой начальник Х. А. Хамурзиев. Цо хоам бир Малг1обика района къахьегамхоша н1слаг1ча пятилетка хьалхарча шера план социалистически декхараши кхоачашдаь хиларах.

Цул т1ехьаг1а нов. Хамурзиева дийцар д1адахача шера буруй тохарен скважинаш эксплуатаце д1аяллaрен план кхоачашъяьча Малг1обика буруйдеттарий балхах. Мастере Г. Ш. Хаптемирова бригадаша караг1ьлар мехкдаьтта доахаш Харбиман моттиг лела, х1аьта мастера А. Я. Сальникова коллективо гучаделхар мехкдаьттан газ йоалла юрски г1оланц.

— Буруйдеттараша дика кастаду, — аьлар оратора, — мехкдаьтта гучаяьха лакасаш г1акхетар, мехкдаьтта доалла керда моттигаш лохар шоаех гайша долга. Цудукьа цар шоаш ерриг а низ т1абохкийт хьокхамаш дикаг1а хилийтара. Д1адахача шера 16 бригадаш нйсе план кхоачашйир, йиьне эттара т1ехь буруй техар. Царех я И. А. Галиева, В. М. Тюникова, Г. Ш. Хаптемирова, са а бригадаш. Укх шера малг1обикхой 30 эзар метр буруй тоха деза. Из декхар кхоачашдара эша резерваш йолаш йий? Н. Управлене г1олла балха оасарле йола ха 83,4 процент мара яц. Г1о - доча балхаша 26,1 процент ца д1алоаш, организационни бахьанаш этташ сайца латташ календари ханаг а 12 процент д1адода, ч1оаг1а яхлул г1улакх авареш хулийташ чоалхане духьаленаш хулаш. Уж я кхадола а кхоачамбоацараш д1адахара тхо г1ерт, вахаца бен йола бола тоабе, бригадай дисциплина а массалра состав а ч1оаг1ъе, буруй деттарий нар г1ончайн квалификаци лакхъе, кадраш балха т1ара д1ахоаллара духьала къовсам а лоаттабу.

Нов. Хамурзиева республикански организацешкара дах транспорта болх в1аштIехьбаккхар. Дизельни доагор т1аккхача автобешкаш ца тоъар бахьан долаш цхьайола буровойш сайца латт. Д1адахача шера транспортникий бехкаг1а буровойш т1а болхлой д1а ца бугаш 135 моттиг хилар. Каст-каста найслуш да т1ехьа в боле уж автобусашка д1абугаш Наькъаш а тоаде деза. Х1ана аьлча уж лелалургвоацаш ч1оаг1а деха да. Г1ишлошъераша а цхьайола объекташ хьалъьяха ю, царна 600 моттиг йола шуй а боахкаш.

Малг1обика къахьегамхоша диказа дарг мел доацар ду н1слаг1ча пятилетка шоллаг1а шу дерригача халкъа социалистически ях д1ахо а лакхъярка, — парте XXIV-ча съезда исторически решенеш толамца кхоачашъярца белгалдаьккхара.

Къамаьл де доза ду Сунжански района «Победа» колхоза председатела Социалистически Къахьегама Турпала А. И. Емельяненкона.

— Д1ахо а мейка халкъа боахам дег1абоалабаран советски халкъа вахара хьал тоадарен теттара йоакхий перспективаш белгалъьякхача КПСС XXIV-ча съезда исторически решенеша ч1оаг1а лаьхдир кхашкен фермашкен болх берий къахьегамен политически хьинар. Керда пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра т1ехья аьржача социалистически аьхьа яхы а ч1оаг1а [illegible], тха колхоза къахьегамхоша толамца кхоачашйир д1адахача шера юрта боахама керттера продукташ яхарен пачхьалкхенга йохкарен план.

Оратора ц1и йоахих къахьегама доккхий толамаш дахкача кхьа хьалха латтарий. Царех ба В. Д. Жидков перте лаьттача шоллаг1ча тракторно - полеводчески бригада механизатораш, доярка М. И. Цуберо, свинарка В. Я. Мирошенко, кхыбараш. Д1адахача шера колхозо дикка т1еххоачашдир пачхьалкхенга ялат доххара декхар, лаьттан б1ав гектар доарх1аш дулх даккхара хьакъехьа района хьалхара моттиг дьахкар. Цо г1адауг, пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъергхиларах тешам а болийт.

Д1ахо оратора дувц пятилетка шоллаг1а шу д1адоладенц, колхозхоша шоай къахьегама анализ ю хилар, караг1даьнначун критически мах бар, пайда эцаза йола резерваш гуча а боахаш, укх шерен пятилетка т1ехьа т1адоаг1ача шерашкен доккхий социалистически декхараш т1аицар. Масала, шера юкъера лаьрх1а ялат доаккхийта 20 процент лакхдаланиe деза, хьайбай продукташ йохкилга— 41 процент. Уж декхараш кхоачашделга диза х1ара ахарахочу балхах, боахама нийса хьалла лелаярах тийна хургда.

Доккхий декхараш кхоачашдара хадданза лаьттан йоакхе е даа, лаьтта лелалара культуреи юртбоахама производства эффективности лакхъе эза. Отташча агротехнически мероприятей комплексо, лаьтта органически удобренеш яхаро, «Аврорейн», «Кавказан» яха к1ии тайпаш д1ахдоладаро йиш хулийтаргья декха хьувнкъам бакха.

Ше къамаьл даь воалаш нов. Емельяненко хоам бир колхозни Шолжа боахамий винали районни собрание 1972 шера социалистически декхараш т1аийна хиларах. Района промышленни предприятей коллективна доккхий декхараш т1аийнад пятилетка шоллаг1ча шера. Х1ара хьалха латт мехкдаьттахой, г1ишлошъераш, ассиновски консервникаш, кхыйола коллективаш. Юрта боахама къахьегамхоша лаьрх1ад Грозненски района, х1аьта иштта Украински ССР Херсонски областа Нововоронцовски района а ахархошнара ях д1аве лоаттаб.

Къамаьл де доз ду КПСС Урус-Мартана райкома хьалхарча секретара Б. И. Яковлева. Урус-Мартана района совхозашка 1971 шера бахьа балха итогаш хьа, аьлар оратора. Районе йолча пхе совхозах кхаьне шу чакхдаьккхар эз а дулаш. Район пачхьалкхена ялат, шура, шеняра свекла, сом, ганараш дала декхарийла йолаш йисар.

Ерригача совхозашка х1ана ца аьнна балансени комиссеша анализа яь бахьа балха, гучадаьлад даь г1алаташ. Боахамашка айисе доалаш даь х1амаш.

Толам ца болара керттера бахьан да, йоах оратора, агротехника, лаьтта лелалара культура, кхий дехнача лаьттаех пайда эцара эффективность лакхъяра района боахамашта колмы йолча ерригача перерехи торонехи пайда ца эцар.

Цу а кхыча а бахьанашца ца доаккхаш дисар дукха ялат, пачхьалкхенна д1а ца душ дисар 1200 тонн ялат.

«Гойтинский», «Красноармейский» совхозаш сакна долча, хьалха латтача боахамий опыто дехьокх иштта долче дехлалашка а юртбоахама культураш ч1оаг1а хьувнкъе, хьайбай продуктивность лакхъе йиш хилар. Цу боахамашка кхоачашйир шера производствени программа, аьлах сонг1а дукха продукци а елар. «Гойтинский» совхоза баьццарах кхедача звенон звеньевас. СССР Лакххерхьарча Совета депутата З. Шамилевас х1ара гектара т1ара 325 центнер баьца дааргаш даьхар. Мичурина ц1ерг1ча совхозерча свеклаш кхееча З. Умалатовас гектара т1ара 470 центнер мекара свекла ыккхар. Свинаркас Н. Подлесная х1ара тхкача хьаккана т1ехьара 17 хурск кхейир.

Хьалха латтарий опыт массанега д1аххоачоргйолаш г1улакх де г1оартаргда тхо.

КПСС ЦК ноябрьски (1971 ш.) Пленумен, СССР Лакххерхьарча Совета кхоалаг1ча сессен решенеша дог урвоттадаьча района боахамий къахьегамхоша, йоах оратора, шоай торонаш резерваш лаьрх1а а лаьрх1а, 1972 шера доккхий социалистически декхараш т1аийна. Районни партийни организаце вай декхар лерх1 организаторски политически болх тоабара ларда т1а коллективаш шоаш т1аийна декхараш кхоачашдара оарцаг1ъяхар. Къаьстта терлам т1абохийтаргба кадрашкара болх тоабара, социалистически ях х1ахо а дег1айоалара, къахьегамхошта дикаг1а битовой г1улакх дара.

Ачхой-Мартана района къахьегамхоша х1ахо а социалистически ях лоттае, делегатеш в1аши кхийта, г1улакхаш кхиштар в1аши хьожийта йоргаелийкха т1ехьа кхиттада тхо.

«Назрановский» совхоза директора Х. М. Албогачиева доккхал а дий дийцар д1адахача шера хала ха етта йоллашехьа балха т1ехь геттара дика толамаш даьхача боахама хьалха латтача болхлочех. Газдиев Векхала т1ахк1аш бреча механизированни звенос б1аь гектарах х1аране т1ара 30 центнер ялат даьккхар, 17,5 центнер ге кхоачаш йаьтта дикка гектараш даьхар иштта долча лаьттар х1ара гектара т1ара звеньевое Гаракаев Мухскъажен цу новкъостаман. Совхоза хьайбаш леладерийта йетте ц1аьйна а белгалъвалар Социалистически Къахьегама Турпал Баракоева Лейла. Х1ара 1аттагара юкъера лаьрх1а 3513 килограмм шура ыккхар цо.

— Цхьабаккъда, — аьлар Албогачиева, — коллективо кийчайаллар социалистически декхараш, пачхьалкхен [illegible] декхар т1адисадар цунна. Боахама къахьегамхой ч1оаг1а ба пятилетка шоллаг1ча шера хьалхаг1а шоаш даьза дисар даьккхикха а СССР хьахинна 50 шу дизара мабоатт1ара наькъабала. Йолаш йола торонаш а лоарх1а доккхий социалистически декхараш т1аийнад 1972 шера.

— Ялат гектара т1ара лерх1аш 22,5 центнер йоаккхарган, х1аьта хьажк1аш — 30 центнер. Кхийола культураш а дикка дукхаг1а хьувнкъе, хьайбай продуктивность лакхъе лерх1, — аьлар оратора. — Т1аийна декхараш кхоачашде йиш хулийтаргйола г1улакхаш белгалдаьхад. Къаьстта терлам т1абохийтаб лаьттен хьайбаш лелалара культура лакхъяра.

Совхоза къахьегамхоша х1ана а дукха х1ама даьл пятилетка шоллаг1ча шера б1аьстенга кийчлуш. План 3500 гектар йолча 4000 гектар гурахь дуй ялат д1адийнад. Из д1адийнача деррига лаьтта подкормка яь. Дика т1одаьннад д1адийнар.

Б1аьсти культураш д1аэргйола лаьтта эзбь еш аьхаь, механизатораша, дукха кхо диллад, цу т1а мел эша д1аде фу кийчдаьй.

Тха боахам хьайбаш лелалу боахам ба, дикка дукхаг1а дула шуреи наьха езаш да тхо. Тхоай берриг а низ т1абахийтаб оала фермашкара къахьегам дикаг1а в1аштIехьбакхара. Дика 1а доаккхаш да хьайбаш, кхоачамхилла доакъар да тхога. Бакъда, йоккха яслаи оттарах укх т1ехьарча хана дикка к1езигаг1а йоеких шура. Цунна дуззадена хьадда г1улакхаш ду оаха, фермашка наьхь буси дежурство хургйолаш специалисташ оттабаьб оаха.

Ч1оаг1а лаьлайг1ар гулбенира Шелковски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза тракториста, СССР Лакххерхьарча Советe депутата В. Д. Белоненкоа дахча къамаьлега. Цо дийцар района боахамашка шерра социалистически ях [illegible] хилларах.

КПСС ЦК ноябрьски (1971 шу.) Пленумен СССР Лакххерхьарча Совета кхоалаг1ча сессен решенеши дог г1оайалаьккхача района кхоашка фермашкен болх бераша дикка г1а баьккхаб кердача шера. Цо йиш хилийтар январь бетта сахк ду хана хиинача 29 процент дукхаг1а шура кийтъе.

Хьайбаш лелладераша шоашта хьалхашка оттадаьд шура яккара квартальни план, ханал хьалха, март бетта хьалхарча декаде кхоачашъяра декхар.

Нов. Белоненкос белгалдаьккхар Къахьегама Ц1еча Байракха орден лелаеча «Путь к коммунизму» яхача колхозо лаьха толамаш. Д1адахача шера юкъера лаьрх1ача ахархоше гектара т1ара 27 центнер ялат, 42 центнер дуга даьккхар. Цо йиш хилийтар т1аийна декхар дукха т1еххоачашде планал т1ех дукха ялат пачхьалкхенга доала. Хьайбаш леладеча колхозхоше ханал хьалхаг1а кхоачашдир шоай декхараш, заготовительни пунктанка д1адахьийтар планал сонг1а дукха дулх, шура, тха фуши.

Пятилетка шоллаг1ча шера лаьттанна бола берашен хьайбаш леладерашен лаьрх1ен дукъ а дикаг1а толамаш даха. Колхозе толлайда чаккдаьлар гурахь ялат д1адулга, минерални удобренеша подкормка яьй. 1а дика доаккхаш де хьайбаш. Шелаш етта йоллашехьа доахангара оахки январь бетта хиинaчул шура дукхаг1а ыккхар.

Караг1даьнначох кхоачамбель йиш бац юрта къахьегамхой. Нов. Белоненкос белгалдаьккхар районе пайда эцинза х1ана а воаккхий торонаш хилар. Къаьстта хьайбаш леладеча фермашка. Дукха д1ачауча доахане доала геттара лоха да. Долла х1ама деза д1ачулуш дола доахани жан кондицега кхоача доазал долаш хилара. Цхьадолча боахамашка х1ана а дукха 1аьхара дус хьайбаш. Из бахьан долаш колхозашка хьа ца кхоачаш дус б1аьсти 1авсий, эараш 1оахарийн хурскана.

Ч1оагг1а къахьего леза ахархоша кийче хь б1аьстанна наькъабовара.

* * *

Собрание декъалоацаш хиннараша ч1оаг1ано 1972 шера плане н1слаг1ча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра республика промышленноста г1ишлошъеча, транспорта, бувзама, юрта боахама болхлоша т1аийна социалистически декхараш.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР КЪАХЬЕГАМХОЙ ЙИСЛАГІЧА ПЯТИЛЕТКЕН 1972 ШЕРЕЙ ДОЛА

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

(Йистадовлар. Долалур 1-чу агІуо тІе).

хкоачаш, ганараш — 1 июль, хьажкІийн дІадуьйу — 1 сентябрь, дугаьреш 15 сентябрь тІаьхкоачаш хьачузцара технически база кийчъьйина:

шийса дІалийсъярей тылхаргІоадаш гІулакхаш дирей (йокъаяр, активни вентиляци яр, цІенъяр) мальхьаца бокъонца дукха а дика а хьала продукташ лорае;

1971 шера хиннчул промышленносте 7 процентн алат дІачувацача 5—6 проценти къахьегама овсарле лакхье.

ХЬУН БОАХАМА УПРАВЛЕНЕ ГІОЛЛА

Боахаме пайдане хургІойла 1700 гектар гьынаш дІайогІа, царца городий гьнаш атІача зойе 300 гектара тІа а йогІаш;

хьу юхаметтаоттаеш деча гІулакхашта ен йолча механизаце боарам планал тІех хьу дІайогІача 1,5 процент, хьун культуранта гІулакх деча 2,5 процент, дьтта кийчдеча 2 процент лакхбе;

гІулакхага дІайодa хьу аралакхарен кийча продукци дІалхьийтарен шера план 25 декабрь тІакхоачаш кхоачашье;

1200 эзар сома мальха дукха эша товараш производствени гІулакхашта эша шорлени арахоцилга Іалашде, царца культурне - бытовой дараш 180 эзар сома мальха а делаш;

ерригача предприятеша рентабельни болх белга Іалашде, арахецача продукцета дІададар 0,2 процент лохде, планал тІех 5 эзар сома мальха продукци арахеца.

* * *

Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша Советски Союза Коммунистически партенен Советски правительствален тешам лу КПСС XXIV-ча съезда исторически решенеш кхоачалгъяра шоай ниэн къахьегам кхоберг ца хилара, коммунизм хьалъяра сийлахь - йоккхий планаш кхоачашъяра юкъе догІаш дола дакъа лоацаргхилара.

Республика колхозаштен совхозаштен цар экономика хакхьеча, юрта культурен быта лакхьеча массе а сагІорахьяра шефски новкъостал де декхар тІаэц промышленни предприятей коллективаша.

Доккхий декхараш тІа а лйца, республика, колхозхоша, промышленностен юрта боахамен белхлоша, инженерно - технически белхлоша, гІулакхерча наха Дагестана, КъилбаседаХІирийчен, Черсий - Балкхаройчен, Херсонски областа къахьегамхой тІахьех вежарашца долча хаккъий традиционни хь дІахо яхьара, цул ларда тІа хаддаиза экономикен культурен дегІайоалара, шай сийлахь - боккхача ненаа шейнанен оберонани ниа чІоагІбар.

МадоагІара ваккагІорґда вай Советски Социалистически Республикий Союза 50 шу дизара! ЛакхагІа ай 1972 шерен йислагІча-пятилетки планаш хамал хьалха кхоачашъяра тІехьара социалистически ях!

Социалистически декхараш дийцаь а дийца, тІеийцад предприятей, колхозий, совхозий юкъера собраниеша, городски районни партийни боккхий активий собранеша, республики промышленниека, транспорта, гІишлошьечан, юрта боахама къахьегамхой массовый собрание.

СОЦИАЛИЗМА МАССА ТЕМП

Торо дукхъювла бийъ хьаст

Доккхий да СССР экономически толамаш. Цудукьа хІанз Советски пачхьалкхен йоккхий торонаш я дукха ахча халкъа вахара материальни культурни боарам дІахо айбара. Цхьабакъда, дІахьа декъа, дал йиш яц, хеаш мо дарра. хІанзалца хьадаьр мара, вай пиний низ, уж кийса хиларах боллатешам сенах латт аьлча, из латт, вахара боарам айбелга общественни производство айяраш цар айха дувзаш хиларах.. — йоахар парте XXIV съездe КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева. Кердача советски пятилетка планашка (1971—1975 шш) хьахьехаб халкъа вахара хьал тоадара корттера бийъ хьаст. Ераш да уж:

— социалистически производство дегІаахара лакха темаш хулийтыга;

— цун эффективность лакхъелга;

— Іилма-технически прогресс;

— къахьегама овсарле сихагІа лакхъелга.

Дукха ха йоацаш чаккхальнеча пятилетка хьалхарча шеро хьалкъхар, уж хьасташ халкъа вахара хьал тоаде доладенна хилар.

60-гІа шераш чаккхоалаш советски экономике дикха бокха хувцам хилар: къамаш доход лакхъялара чІоагІа темпаш Іалашъяра дакъера интенсивни факторий дакъа доккхагІа хила в экстенсиввичар дар — хІамигдала а доладенпад. КПСС XXIV съезда решенешка (1971 шу) аьнна дар, общественни производствана массе оагІорахьяра интенсификаци ярк цун эффективность лакхъяри укх гаоггарча шераика сана, цитта йІаьххача перспективо а моцх экономически дегІабоалабара корттера ниих ба.

Цу тайпара, дегІаахара интенсивни тайпага ила йоласнай мехка экономика. Цхьабакъда, экстенсивно дегІаахара фактораш а хьелхаргІх санна боахама оборота юкъеоз. ХІаналца хиннача темпагІа капитальни вложенеш алсамъяха торонаш йолаш ба мохк. Цар ерригa объем пятилетка 501 миллиард сома оттаьй — дІадахача пхе шерарчул 42 процент дукхагІа. Капитальни вложеней программа кхоачашъяро, производительни низаш дІаяийсделга дикхи тоя а деш, сихду малхбоадельарчен къилбаседехьарчен районий Іалама рузкъаш дегІадогІанга. Кхича дешашца аьлча, дегІаахара экстенсивни фактораш дІахо а боккхаа доархІаме я.

ХалагІа да болхлой ниэаарен бедала ресурсашцарен гІулакх. Вахе нах берригаш а балха хиларием гІулакхаш дара сфера сихха дегІаахарецк дуваденна промышленни производство лакхлуяга болх беш бараш лоадама — берригаш а 4,7 миллион саг мера дукхагІа ца хулаш дІагІоргдолаш да. 1970 шера хиина къахьегама овсарлен боарам хилча 37 миллион саг производствана юкъеоза везаргволча метте. Цу тайпара, 1975 шерале бокъонца 32 миллион саг хІака вац аьна кхоберґба болхлой низ — иштта малан долаш да интенсификаце наькъа тІа довлар.

Юкхьанцара бедах дІахо къашмаа а товаръа малха. Укхаза проблема сенах латт аьлча, из латт, кийча хІамаш хьаяргa бодачул безагІа мах бедалга бодаш хиларах. Нах бака хайшача районашка юртбоахама лаьтташ хІанзале а боахаме оборота юкъеазал. Дика тоавй къахьарча промышленни центрашта юкхера Іалела ганаш йоахке моттигаш. ХІанз Урала дихьарча йоккхийча арешашка хьаеш я керда доагорабедала комплексаш.

Цу тайпара, советски экономика юха е хьехьонх, производства болх беча юкъагІа из дегІаахара интенсивни ярепта кийсса, экстенсивни а фактораш ерригаш юкъеозен карех пайда эцап, низ кхоачаргболаш ше хилар. Цу гІулакх а лохагІа йола производствени накопление форма йолаш, производственни аппарате бу мел ду болх ца хулийташ, хьаба болх боацаш нах лелаш капитализмал эффективнагІа общественни форма хиина хиннай социализм. Шера юкъера лаьрхІача къахьегама овсарле лакхъялара темп СССР промышленносте 1951 шера дена 1970 шерагa кхаччалца 6,3 процент хиннай, США — 3,0, ФРГ — 4,7, Франце — 5,1, Великобритане —2,5 процент. ТІемаш тІехьагІара ший тайпара конъюктура нийсъенкача Японен Итален мара СССР-ечул лакхагІа хиннаш цо темп.

СССР а хІылола социалистически мехкаш а экономически дегІаахар бІарча экстенсивни дІаяхха а хиннадац. Аьлча кхоачам ба, Советски Іалдал латтача шерашка промышленносте сахьата беча балха овсарле 27-зза, хІьата берригача халкъе боахама корттера производственни факторий эффективность 2,8-зза лакхъенна хилар.

Чаккхьавкка этаа хІаьта а, боагалдьаьлар интенсивни факторашта лаьна дакъа хила доагІачул хІамагІа хиларца. ХІанз СССР къамаш доход алсамйоалачара цар дакъа, советски экономисташа даьча лоархІамагІа, кхоалгІча дакъал кІезиг - дукха согІа да. ХІанз вІаштІехьъянна мехкий экономика дегІаахара темпай (шера 7 процент гаргга) дІахочча хана, материальни производства сферера бодалой кІозигбала болабеннача хана хьаллоаттІара кхаь дакъах шин дакъагІа дІакхоачае иза уж. Из да-кх из дукхагІча дакъе экстенсивни долча экономика дегІаахуылара тайпагара дукхагІча дакъе интенсивни долча тайпанга довлар. Хетаргакъа, дукха сагІа - вІашагІа доацаш ткъо шу лоацаргда во. Цу хана юкхьанца дена керда хьахургда мехка халкъа боахама ерйит, дикка хувцалургъа дувах экономикехра цун позицеш.

ХІанз СССР-е бахача мальха хІара сага сих лоархІаш йола къамаш доход дукха согІа-вашагІа йоацаш США боарамах 55 процент я. ХІанз эттача тенденцеех ног гІортолга а еш, ала йиш йолаш да, СССР-е ца шера юкъера лаьрхІача алсамъюалара темп 6 процент, хІаьта США — 3 процент хургъа. Нагахьа санна оттадьча хьелашка США экономически дегІаахара боарамга Советски мохк 90-гІа шераш доладуча юкъе кхоачаргхилар лаьрхІача. Интенсификаце оаса, цу тайпара, экономически дегІаахара боарама дуней халкъашта юкъерча ловме эттара лакхерча кІарга тІа яхка еза СССР. Социализмо, экстенсивни дегІаахара декхараш кхоачашдара гІулакха шо капитализмал шеко йоацаш тІех хилар хьа а хьекха, укх гаргарча тхьаьх шера хьахьонхаргта интенсификаце декхараш кхоачашдера гІулакха а ше цул тІех хилар.

Хоавхетадаь овлаш даш: дика дІадоладаь гІулакх — ах котало. Ше чаккхьаллалца йолча хана халкъа боахама дерригa доакъош интенсивно дегІакхуыларгдолаш йола йислагІа пятилетка хила а хиннай цу тайпара юхьаг. Алхха массехк шифр аІнаш кийсъергъа вай. Нагахьа санна 1971 шера планагІа продукци 6,9 процент дукхагІа хьае лаьрхІа шиннадале, бокъонца лаьрхІача из дукхагІа хьаьнай 7,8 процент. Нагахьа санна 1 миллион сома мальха валова общественни продукци хьаярга 1960 шера 267 болхлочун, хІаьта 1970 шера 150 болхлочун хьахьегам дІабодаш хиннабале, 1975 шера 113 болхлочук къахьегам мера дІагІоргбац. Нагахьа санна моха бІарча хьайщача 1950 шера къахьегама овсарле цхьа процент лакхъяро къамаш доход 0,5 миллиард сомаш кІезига - дукхагІа луш хиннайле, йислагІча пятилетко хьахьегама овсарле цхьа процент лакхъяраx къамаш доход шера юкъера лаьрхІача 3 миллиард сом согІа алсамъяьккхар хургда. Къамаш доход берригача къахьегамхоша дІайоддаа социализмо из доала хІама фу ядаьга да аьлча, из да, халкъа вахара материальни культурни боарам дикка айлургхилар. Аьлча, кхоачам ба, потреблением накоплением пайда кйца къамаш доход 1971 шерра а ялх процент гаргга хинна хилар. ХІаьта советски экономика масштабашка ца Іалашъяте дукха ахча да — 18 миллиард сомагa дІакхоачаш, хІаьта из дукхагІа хул, масала, Украина союзни йолча эттара йоккхагІча советски республика 1972 шерарча бюджетал. Цу доалача хІамаша хьахьокх, производствана дІахо интенсификаци яр халкъа вахара хьал тоадара тешаме хьаст а хинна дІаэтта хилар.

Альгимантас **ЛЕБЕДИНСКАС,** экономически Іилмай кандидат.

(АПН).

Ше йолаш хьайоагІача укх пхийтта шера Киргизски ССР Іилмай Академи Советски Союзе йоккхийча Іилмай центрах цаІ а хиина дІаэттай. Естественни, технически, общественни Іилмай актуальнегІа йола проблемаш кийчъеш ба Іилмахой. Цар балхаша новкъостал ду мехка экономикен культурен айяра.

Органически доацачен физически химе Институте ньокача Іилмалочун химически Іилмай доктора профессора Сулайманкулов Какниа кулгалла карбамиде свойствашь тохкаш латт. Органически доацача тухашца цун дукха химически бувзамаш лилар гучадаьннад Іилмахошта. Из бахьан долаш бокъонца торо хиннай дукхача гІулакхашта пайдана хургйола Іалашлата дукха тайп-тайпара хьовелаш йоакха удобренеш хьае.

Сурта тІа: Киргизски ССР Іилмай Академе органически доацачен физически химе Институте лаборатора чу. Аьрдехьара аттелаь: аспирантка Абдунаримова Фаузие, профессор Сулайманкулов Какиш, аспирантка Сопуева Атркуль.

О. Порохонникова сурт.

ТАСС фотохроника.

ВЬЕТНАМЦАШ ЭШАЛУРГБАЦ

ДУХЬАЛА ХИЛАРА МИТИНГАШ

Селхан А. Шерипова цІерагІча Грозненски мехкадьтта чаккхоаккхача заводе йоккха митинг хилар. Завода парткома секретара Давыденко Алексей Федоровича гулбенкарашта хьалхашка хоам бир эзарашкa йолча Вьетнама американски агрессорашка тІалоаттадеча тІема Іеенапак, империалисташте духьала вьетнамий денахерча къовсамах дийцар.

Цул тІехьагІа къамьл де дош за № 2 йолча цеха вонкхагІволча оператора, Сайлахь — бокхача Даьй-мехка тІем тІа дикъа хьалата вов. Волошина.

— ТІама хьалоаш дукха кхай советски нана, цудукха карла лов дукей тІа бахa берригa нах шоай мрада, машаре бахаш хилар. Цу тайпара вахар бахьен дукхача шерашка къовсам лоаттабеш да вьетнамски халкъ. Цудукха шайна я вай уйлаш, хІаьта вошта могача тайпара цар оагІув хьал а лоацаргба.

Трибуна тІа за № 19 йолча установка начальник вов. Каплан.

— Юха а бомбеш еттаа латт ДРВ-е. Йоакха дІайоах лаьттаа тІара бІарча городаш, юрташ, къоза доаду бераш, истий, боккий нах. Цхьабакъда, агрессораштa гора-м оттал-ургдац вьетнамски халкъ. Из къалхоаш машар безача дунен берригача прогрессивни нала, социалистически мехкашка, къаьстта Советски Союзе. Вьетнама политически экономически новкъостал деча вай партен правительствен политика чІоагІа къоабалъю вай. Цудукха дІахо йодача хана хьм а весерагІа къахьегарга вай.

«Американски агрессораш, арадовла Вьетнамера», «Вьетнам ший лоІаме йита», «Американхой дІадовла вьетнамски латтаи тІара» —из моІаш долаш дар укхаза къамаьл дьяча ВЛКСМ комитета секретара заместителa вов. Васильченное, капитальни гІишлон отдела начальника вов. Пинтунова, иштта кхычар даь къамаьлаш. Шоай коллективай цІерагІа агрессораштa эгІаоло кхайкхар цар.

Вьетнама оагІув хьалоаоа Деьхен ма кхы а чІоагІбара коллектив тІаьхьехина массана раьза болаш резолюцеш тІейцар митинга гулбеннача.

ДОТТАГІАЛА САЙРЕ

«Даим из доттагІай леладе вaскет вIьа вайта сийлахь - йоккхача Ленина» яхаш дехиз а йолаш 22-ча грозненски юкъерча школе фестиваль йир интернациональни доттагІала клуба членаша. Берригаш а бар из кийчъеча юкъе дакъа лоацаш — юкхьанцарча классерча дешархошкара баьнна эттагІча классерча дешархошка кхаччалца. Фестивала хержа теме—режарашки йолча пхийтта советски республика вахар гойтар. Нагахьа санна вкьлагІа, пхалагІа, чхлагІа, ворхІлагІа, бархІагІа ярш а тІехьа лаьрхІача, йиззе пхийтта класс а цу школа. Шоай хьештар хоржийташ дІайийкъар СССР ерригa республикаш. ХІара классо шоаш хоржача республика столицерча шоай санна 22-гІа номер йолча школага дахьийта къаьстта письмо-запрос кийдир. Шоай кисьмошка грозненски пионерашен комсомольцашен дувцар ерригача школа юкъара фестиваль кийчъярах, цун программах, шоай республика, цун территоре тІа дахача халкъа, цун иллей хьакъехьа дувцар, къамаш хелларах, костюмех, барзкъех дувцар дехар.

Цхьа из кьаннача гІолла мехка массе маІингера Грозне ахa доладелар письмош, бандеролаш, бІарча посылкаш. Фестиваль вІашагІъеллараша чІоагІа лоравеш лелайора хьауха материалаш, царех дукхагІъяриш выставка хьаерга тІехьагІа фестивала яь зал кийчъярга яхар. Моделашкен сурташкен (кхыметтел кийчача лерашка а) хьажаш цу сахьате къамаш костюмаш хье болабелар хІамаш тегараш. Фестиваль дІайолавале хьалхагІа эгарa дукхагІа болх бар къокача кхача кийчберий: кхы мел йолча хІамайл согІа фестивале кхы а къамаш даар тІада а дезаш яр хІара делегаци.

Зала сцена тІа оттаьар фестивала эмблема а тІалатташ йола байрахх хьальзкха мачтен цІера ала багийта лаьрхІа богеш. Эттара сийлахьча моттиге оттаьар пионерски дружина байрахх. Ерригача союзни республикашта кара гІальнарехи цар пионере историехи дувцаш йола выставка тІейиллача зала кхонкхе пленика хьалъехкаар тІара республика гербаш.

Юххера а хьатІазттар фестиваль дІайолаю ди.

Фестивала фикал хьайлоттакга тІайкллар школерча интернациональни доттагІала клуба президента, ийсдагІча класса дешархочон Костырева Нипайна. Цунах хилар фестиваль хьеллара хови. Зале мел хиннараша пхьетарра демократически кагирхой тІми лоахар. Цул тІехьагІа хІара делегаце вукало ший тайпара рапорт делар: «шоай» республика гІулакхех дийцар, хІаьта делегацерча вокх цун новкъосташа къамаш халхар дир, стихотворенеш йийшар. Фестивала къаьсттача жюре фестивала доакъашхой выступленей мах беча хана долла хІама тергалдьад: делегацеш тІайийха костюмаш, шоай республиках йола выставка кийчъяр, къамаш даар кийчдар, художественни номераш гойтар.

Къалхара моттиг ьыкхар Украина гойташ хиннача 7 «А» классерча бераша. Шоайла шоллагІа моттиг йийкъар Грузен Эстонен «делегаташа» 6 «Б», 8 «А» классаша. КхоалагІа моттиг кхаьчар Латвен, Литван вахар, культура хьахьонхаш хиннача яхлагІча шин класса. Эттара дикагІа лаьрхІай Азербайджански халхар дав йиьлагІча «А» классера дешархо Абрамяни Вали. Массанена довадедар фестивале яллагІча классерча дешархочо Бобрусова Любас дакъкха литовски халкъа илли. Гуржий халхар тІехдика дир пхалагІча классерча Тозыбаев Асланбеков Дагаева Маликаси. Фестивала жюро къаьстта белгалбаьхар программа дІахьош бола Еленова Витин Эльдерханова Тамарен.

Цу дийнахь № 22 йолча школерча берий хьаша вар писатель Чахкиев Саїид. Дезача ден официальни дакъа чаккхаккхар дийхар бераша писателагара, хІаьта цо из ръьза хинеи кхетамеш хдоачаш а дир. Ше къамаьл деча хана ший произведеней цхьайол турпалаш бІайцар цо, бераша цунга чІоагІа ла а дийІар.

Цхьабакъда, Чахкиев Саїида къамаьл бераштa дезаделар алкха из бахьаи долаш хиина Іашар: дукха ха йоацаш Турпен Франсон хиннаж писатель. Вай бераша, № 22 йолча школерча берий вахарах, дешарах доккхал а деш, во дийцар капитала мехкарашкерча цар хайнарчар дакъазача берала.

В. АЛАЕВ.

Ачхой - Мартана района Ачхой - Мартана юрга йистте укх «Новосельский» яха совхоз. Цунна кулгалдеш ва коммунист А. Т. Харипов. Из совхоз вІашагІйоалача хана боахаме кхеа лаьрхІараш кхачаш яр. Цхьабакъда, хІанз цига я 1024 гектар- сомий бешамаш.

Укх шера красностепний фух дола 100 Іаса а доаладаьх боахаме. Из да кулгалхой шоай боахам комбинированни хиийта гІерталга.

ДА ДИКА ХИЛЧА

Укх тІехьарча кхаь шера лоаттамаш хІама айбеннаб хьадечоа болхa пайда.

Совхозе шоай къаьстта болх беш отделенеш яц, боахама специалисташа цхьана шо кулгалду хьадеча балхашта директора. Цудукха яц совхозе тІехьалоса бригадаш. Цул согІа хІара шера хьадеш дар алсам а доахаш лакхдy бригадаша шоай къахьегамах хьахулаш дар а. Масала, Эльмурзаева Саид-Ахьмада кулгалдеш йолча номер 1 йолча сомий бригада планагІа дІачубала беза сом 615 тонн болча вІачубенияр 990 тонн бар. Бригда пренела дара хІа хьожадаьчох хилар 2326 эзар сом. Иштта дика толамаш даьхар Чапханов Хьасана, Тоторошвили Султана, Хашакиев Курена кулгалдеш йолча бригадаша а.

Дика кийчо ю сохоза коллектив йислагІча пятилетка шоллагІча шера ведаш хамал хьалха кхоачашъяра вахьабелхиш. ДикагІча агротехнически хана дІайийнад гуразь дуз ллат, минеральни удобренеш а тайса кийчдаьх яьтта.

ХІанз гьлий йовхьаш тедаш, беша органически удобренеш эхкаш ба къахьегамхой. Цул согІа шоай низаца кийчбеш ба боахаме бийь бетта нурсашка механизаторaш в.

И. МАТЮШИНА.

Доазол дехьара

БАРТ-ЦХЬОАГІОН МАНИФЕСТАЦИ

ВЕРСАЛЬ, 12 февраль. (ТАСС). Версала конгрессий Дворецe селхан торжественни заде хьайнйллар Индокитае машар хиларан пун халкъаш шоай лоІаме хиларан тІехьара Дерригдунен ассамблея.

ВІаьш болча делегаташен хьальшашех ура а латташ чІоагІа даькъала бийцар Вьетнама, Лаоса, Камбоджа къонахчай долча халкъаша баккийтараш.

Ассамблей хьеллаш цукна юкъе дакъа лоацарашка дош салаш къамаьл дир машара тІехьарча французски болама генеральни секретара Андре Сукъера.

Укказа дунен халкъашта юкъерча форуме ба дунен ерригача континента 80 мехкара викалаш.

Версале яьккай ДРВ, Къулбехьен Вьетнама турпалча халкъа, Японе, Англе, ФРГ, Итале йоккхий делегацеш. БІаь гаргга саг волаш я американски делегаци, цунна юкъе ба США тІема дуьхьаларча организацей викалаш.

Ассамблея балха юкъе дакъа лоацаш я ВЦСПС секретарь П. Т. Пименов керте латта советски общественни организацей делегаци.

Къамий делегацей согІа Версале баьккаб дунен халкъашта юкъерча 30 гаргга йолча организацеша баккийтарш, царна юкъе я профсоюзий Дерригдунен федераци, кхалнакха Дунен халкъашта юкъера демократически федераци, демократически кагирхой Дерригдунен федераци.

Версальски форуме дувца оттадьд Индокитаерча тІема кердача аспектех, США пропагандистски маневраш гучаяхарах, Индокитае беча тІемах экономически хьаьнкарех, Вьетнама, Лаоса, Камбоджа халкъашта барт — цхьоагІо хилара болам шербиря средствашех дола дешаш.

Делкъея тІехьагІа ассамблея трибуна тІара хьалезар американски интервенташе Индокитая халкъашта духьал деш дола доккхий зуламаш гучадоаха эгІазлон дешаш. ДРВ делегацена керте латтача профсоюзий Ерригаьеттамени федераце председателa Сьет Ховит Куонга, Къулбехьен Вьетнама патриотий делегацена керте латтача Данг Куанг Мина, Лаоса патриотически фронтен Камбоджа фронта Къамаш цхьоагІона викалаша йоалайир Вашингтоно лаьца тІема «вьетнамизаци» ара ниих дукха нах боабар, дукхха концлагераш яккар, террора варварски методаш хилар бакъдеш йола факташ.

Бомбаш еттаа таташ дувлача хана Вашингтоно дукха кахкаш хІаккайкайно «8 пунктах латташ машара план» оаллаш яр. Оратораша дагаохийтар ДРВ, РЮВ ВРП правительствашa, Лаосен Камбоджая патриотически низаша из план хьадда тІа на эцар, тІом дІахо бара тІаерзае в лерхІ из. Къамаьл деенша белгалдьаьккхар тІом сопабара а вьетнамски проблема сихха къоастаре а хьадда йола программа дІадахача шера аьлин вьетнама хьахьехьа хиннача парижски совещане юкъейяхьача РЮВ ВРП ворхІ пунктах латтача дерригача дукенна йовзача предложене тІа хилар.

Индокитая къовсам лоаттабеча халкъашкахьа ба Советски Союзен кхыча социалистически мехкий боккха а эшабергбоаца а низ. Цу халкъашта Советски Союзо, социалистически содружества мехкаша деш дола новкъостал, цар уж хьаллацар Вьетнама, Лаоса, Камбоджа патриотически низаш эшадергдоацаш хилара керттера фактор я. Цунах дийцар ше къамаьл деш советски общественностя делегацена керте латтаче ВЦСПС секретара П. Т. Пименова.

Советски кулгалхочо Іоаен КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева машарах Индокитаи халкъаш шоай лоІаме хиларан тІехьарча Дерригдунен ассамблена юкъе дакъа лоацарашка дийта моархал. Делегаташен хьаьшашех геттара раьза хиина тІадийцар из моархал.

Иштта Іойкйшар ДРВ премьерминистра Фам Ван Донга. Къулбехьен Вьетнама НФО ЦК Президиума председатела Нгуен Хыу Тхос. дукххача мехкий хьалхле делеча политически общественни деятелаша яхийта моарших хоатта телеграммаш а.

В. СЫСОЕВА,

В. ХАРЬКОВ.

Долаш дола хІама а хинна дІаэтта фантази

БРАТИСЛАВА, 12 февраль (ТАСС). 75 эзар саг — Братиславски дукха нах ба уж — хиннав «СССР-ерча профессиональни дешара толамаш» яхача, СССР Министрий Совета профессионально-технически образование Пачхьалкхен комитето укхаза вІашагІтехача выставке.

Чехословацко - советски доттагІален ЦІагІа йолча экспозицета хьажаш бар берригa нах. Советски профессионально - технически училищий дешархой гойтача кулгашна экспонаташка хьажа бахьабар республика масса а мІингера нах.

Выставкай шийна хетар яздеча книжка тІа пачхьалкхий общественни деятелаша, белхлоша, инженераша, студенташа, дешархоша кхьеттара белгалдоах малхонаш, маІанаш бола къона нах Іомабелга вІаштІехьлоакхаш Советски Союза кераІгІдьнна доккхий хІамаш. Геттара дика а лоаца а характеристика елар выставкина Братиславски портновски училищера цига ениче 60 шерагІа йолча Ю. Калиновски. «Ер выставка долаш дола хІама а хинна дІаэтта фантази я, — аьлар цо.

Р. НИКСОНА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ВАШИНГТОН, 12 февраль (ТАСС). Р. Никсона пресс-конференце къамаьл дир КНР-е ше гІоргхиларах хоам беш. Цо аьлар, лоацадча хана Гавайски гІайренаш тІен Гуам яхача гІайрен тІен хинначул тІехьагІа 21 февраль Пекине кхоачаргва.

Со цига вахар, аьлар Р. Никсона, хила дагІаш йоккха оптимизм е йоккха пессимизм дьахулайтаргйолаш. Цунна дувзаденна, аьлар дІахо президента, вай кхетале деза 20 шера юкъе лаьтта моастагІали бувзам фактически на хилари цхьан кІиргІа еча переговорашка дІадоаккхалургдоацая. Бакъда, аьлар Р. Никсона, ший визит «шин правительствана юкъерча отношеней нехя» я.

Вьетнама хьакъедьара США позици юкъаш Р. Никсона ультиматнана форнагІа аьлар «ше оттаьча плана моастагІо жоп далладаь американски оагІонгахьара цхьаккха тайпа керда предложенеш юхалоьлара хургдац».

Р. Никсона аьлар, «вьетнамизаце» политика дІахо яхаш лерхІаш йолча планех тІара яза лагаца США. Хоаш ма керра, из Парижe кхоачача переговорашка вьетнамски халкъа викалаша тІа из чуш йитар, хІана аьлча из фактически Индокитаера США агресси дІахо яхьар долаш я.

САППОРО: ОЛИМПИАДА

Иван БЯКОВ

Александр ТИХОНОВ

Ренат САФИН

Виктор МАМАТОВ

САППОРО, 11 февраль. (ТАСС спец. корр. Ю. Вдовин, А. Стародуб, Ю. Хромов). Саппорора КIайча Олимпиада нийслагIа ди цун календара тIа вайна сийрдадаьвад эгтара хьалха советски биатлонистий квартета — новосибирца Тихонов Александра, ленинградца Сафин Рената, Кирово-Чепецкерча дебютанта Бяков Ивана, цхьаьнха новосибирца Маматов Виктора «дошоча» толамца. 11 февраль 4х7,5 километр эстафета чаккхъьаьккхар цар, 1 сахь. 51 мин. 44,92 сек.

Бронзови призераш хилар ГДР биатлонистех — 1:54.57,67.

Макоманан катоке дага а доьлча олимпийски чемпионка хилар 1000 метр конекаица йолча 17 шу даьннача Моника Пфлюга (ФРГ). Цун результат — 1 мин. 31,40 сек. — керда олимпийски рекорд. ТIехьагIа хоххабеннача фавориткашта маганзар цул сихагIа бовда. Электротабло тIа Моника результат тIа а латташ лотбенна эгтара лаккера мугI цу тIа ше хиннача тайпара бисар.

Закопанерча 19 шу даьннача электрика Войцех Фортуна 11 феврале КIайча Олимпиадай историе чухь польски командана эгтара хьалха дошо медаль яьккхар, лыжникаща 90 метр йолча трамплина тIара чухкхусалуча шопэтке итт соперник эша а ваь. Цунна денна совгIат иштта польски спортсменаша Iани аххами олимпийски ловзарашка дакъа лаца болабенначахана денз бIоагIагIа медаль я.

Нагахьа санна ноляна Войцех Фортуна дийнахь польски спорта историна юкъе корда сийрда сагIун язъьяло, сарразь МВТУ студента Четверухин Сергея кхы а дукхагIа чIоагIйир советски фигурни конекаш хаккара авторитет, дото медаль а яьккха. Къаьст-къаьста хехкалуча ахьаика вай фигуристаша даьккха эгтара хьалхара олимпийски совгIат да из. ХIанзалца уж доахаш хиннараш цнпша пхьала хехкалуш бола мастераш бар.

ХIаьта дошо медалах лаьна аьлча, цунна коравала из хьокле лаьрхIа хинна Братиславера студент Ондрей Непела.

Цу тайппара, фигуристий олимпийски бал чаккхъяьлар. Цо советски командана цаI дошои шиъ дото кхо медаль енай.

САППОРО, 12 февраль. (ТАСС спец. корр. В. Дворцов, А. Стародуб, Ю. Хромов). Кхы цхьаьккха цкьан къаьгача маьлха Iуйрено доккха дикахетар дир вайна Маконаман лыжни стадионе. КIайча Олимпиада эгтара тIеххьардар а доацаш цул хьалхарча дийнахь лыжаш хохкача кхьнне — Анапитерча Мухачева Любовас, горьковчанка Олюнина Алевтинас, Ижевскерча Кулакова Галинас 3х5 км йолча эстафете котало яьккхай.

Дикен шеко йоацаши яр советски команда котало. Аьлча кхоачам ба, 48 мин. 46,15 сек. хохкаенна из дото призеред — Финлянде спортсменкел 33,22 сек. хьалхаяьнна хилар. КхоалагIа моттиг яьккхар Норвеге команда — 49.51,49.

Къаьстта хоастае йоагIаш я ахьий дебютантка, хьалхарча этапе дIайолаенна 24 шу даьнна студентка Мухачева. ШоллагIча километрсара денз эррига соперницел хьалхаьлар из, хIаьта цу миноте денз хьалхе цхьаннега а яхачийтанзар советски лыжницаша, уж кхьиеттел тIа-тIа дукхагIа гаьна бувлар.

Вай лыжницаш, пи шу хьалхагIа, Высоки Татраша хиннача дунен чемпионате а санна, лыжни программа эррнтача номераш котбаьннаб, таханарча ден советски олимпийций нийсса ах «дошо запас» а яь — пхинех кхо медаль. Шоай тIехдикача выступленеца, хьалхагIа Гренобле хиннача олимпиаде аьттув ца баьар дицдалийтар цар.

Зрителлина деттаw тIоараш а долаш 3000 метр нихь бах яла йоалаш яр голландски конекаш хехкар Стин Баас-Кайзер. Макоманан катоко ловцаш доахар керрдача олимпийски чемпионкана. Цун результат — 4 мин. 52,14 сек.

Хьалхарча деношка аьттув ца балар дии а деш толаш баккха торе йолаш яр дунен чемпионка Статкевич Нина. Цхьабакъда, ший адара стиль — цун беррига низ хозаля — йолайнча санна яр из Саппоро. ТIаз лынна дIайолаенначча Нинас темп лаьгIйир, цудухьа пхоллагIа мара лизар из — 5.01,79. Цунна тIехьара моттиг яьккхар ленинградкас Серегина Капитолинас — 5.01,88. Кхоьа свердловчанка Саврулина Людмила бархIлагIа яр (5.06,61).

Цу тайппара, КIайча Олимпиадашка дуккхаьшка дошо медаль йоацаш бисар вай конекаш хеккараш. Спринте «дотуви» «бронзе» мара даккханзар Краснова Верас Титова Людмилас.

СовгIатий тIеххьара комплект Тейне яхача дукъа босешка йийкъар бобелей тIа вагIача вIьне. Хьалхара моттиг яьккхар швейцараша Жан Викки, Эдди Хубахера, Ханс Лейтенегера, Вернер Камихела.

Царел 0,76 сек. тIехьайнсар итальянски экипаж — 1, ФРГ команда — 1, 0,85 сек.

Олимпийски чемпионаш: аьрдехьара аьттехьа, лохехьа: Харламов Валерий, Михайлов Борис, Давыдов Виталий, Ромишевский Игорь, Зимин Евгений, вратарь Пашков Александр, Кузькин Виктор, вратарь Третьяк Владислав, Блинов Юрий, Мальцев Александр.

ШоллагIча мугIаре: команда начальник Жаров Константин, массажист Овсеенко Георгий, Лутченко Владимир, Цыганков Геннадий, Якушев Александр, Рагулин Александр, воккхагIвола тренер Чернышев Аркадий, Васильев Валерий, Петров Владимир, Шадрин Владимир, Мишаков Евгений, Фирсов Анатолий, лор Белоковский Олег, тренер Тарасов Анатолий, Викулов Владимир.

В. Ун Да-самон В. Буданов сурт.
ТАСС фотохроника.

Сергей ЧЕТВЕРУХИН

Вера КРАСНОВА

ВАХТЕ—«БОГАТЫРЬ»

1972 шу хьатIакхоачаш Донбасcерча Славянски ГРЭС-е болх бе йолалийтар Советски Союзе дуккхьашкхара цхьа гIув боалла 800 эзар киловатт низ бола энергетически блок.

Цу Iалальмата электроэнерги дIаахийтарам екъарап вIашагIаелай СССР-е дуккхьашха Запорожски трансформаторни заводе хьаяь, цхьа миллион киловольтампер низ бола силовой трансформатор.

— 9-ча пятилетка энергетика дегIаух. КПСС XXIV съезда Директиваша лаьрххIача тайпара, керттерча дакъе йоккхий энергоблокаш чу а оттаяь тепловой электростанцеш хьалъяра чотах, — Ерригсоюзни трансформаторостроение института отделене начальника Суханов Виктора. Масала укх тIеххьарча шерашка 100 а 200 а эзар киловатт йолча серийни Iенара турбинашта меттел яьккхий 300 а цул тIехьагIа 500 а 800 а эзар киловатт низ болаш йола установкаш.

Лакхарча параметраш тIа болх беш дола яьш, турбинаш, генераторащ хьадаро мердича трансформаторий низ лакхбарга кхоачаьлаьй гIулакх. Юххера а хьаьннай мехкарча йоккхагIйолча кхыча электростанцешка а оттаяь 330, 750, 220 эзар вольт напряжени йола тIехьа-лаьлха йоагI-йоагIача тайпара кийсача 400, 417, 630 эзар киловольтампераа болх бу аппараташ.

— Цхьаьккха образец, — боах дIахо Суханова, — «миллионниха» Днепрогэс санна йолча шиэ электростанце яр миссел хIана яц аьнна йола тон чакъяккха низ кхоач дунен тIа эгтара йоккхагIчарех цаI я.

ТIерча куца аппарат хулийенцасе а, керда кхьединхьача дукхача хIамаша тешамегIа, йIаьхахача хана, кхомегIа болх бергбоаш яй уж. Доакъоши сатхалаш кийтъярга дIаохийтий хIанзара тIехдика материалаш прогрессивни технологи.

Ший технологически характеристикага диллача «Богатырь» яха трансформатор дукхача хIамашта доавол даьларче фирмаш цу тайпарча дикагIйолча образцел тIех я.

СЕРГЕЙ ШКАРБУН,
АПН корреспондент.

Редактора зам.
А. А. МЯКИЕВ.

СПОРТАЦА КХЕТАМ БАЛАР

Са безам бо сайна вовза пхи шу волча физкультура хьехаш волча Р. Ш. Бердзенишвилех дувца. Ший тайпарча наькъаца кхьачар из физкультура хьеха чха школе. Сона дедалар чха школа спортивни зале кхаст-кхаста ухаш цхьа лакхача дегIара зIамигIа саг хилар. Вокххача безамца хьожар из физкультура урокашка а спортивни секцей занятешка а. Сона хоьра из дика футболист волга а, «Сунжанефть» НГПУ командана юкъе ловзаш волга а.

Цкъа со волча а вена, цо дийхар сога общественни хьехархо дийна баскетбола секци яхар. Аз кхоечашлир цо дийхар. Тренер хиларах тарва цун болх зувш сона гучаьвлар из саг спорт озаш хилар. Цутта дIаволавелар из юкхьанпарчен юкъерчен классашка физкультура хьеха. Из дар пхи шу хьалха. ХIанз цун балха итогаш е могадрьа.

Нагахьа санна цун урокех дийцача, уж массаза дикен безамей хуъ. Шийна мел хоьр дIалуш, дега озаш ю цо уж.

Урок вай беранта физически кхетам балара ларл я, бакъда классе воаначу хана физкультура ца йича цунах хIезнта пайда баргба. Баскетболни секце меттел цо занятеш ю волейболни секце а.

Результаташ сиха хьахул. 1968 шера Грозне волейболах йола пионерски лхьаш хиннача цо Iомальча йиIигий командас республика чемпиона цIийн кубоки яьккхар. Цул тоIхьагIарча шера баскетболах республиканеки лхьаш хиннача Роман Шалвовича Iомальча йиIигаша шоллагIа моттиг лаьцар. 1971 шера республикански спартакиаде къоначе баскетболисташна эгтара тIеххола совгIат деанах — кубок.

ХIаьта 1968 шера денз Р. Бердзенишвиле Iомабаьраша хIара шера хьалхара моттиг йоккх баскетбола а, волейбола а лхьашна.

Фу бахьан да-тош школе цу спорта лаьрхIа зал йоацашехь из толам баккхар?

Из дашха доагIа хьехархочIена а кхетамца а болх беш хилараца, Р. Бердзенишвилен цун коллегас В. Сарачаси спортивни уйла школе чуйоссаьлй хиларца. Спорт эзапний школина.

Спорт ше а ма йиж безаме. Роман Шаулович спортивни секцешка раьза а долаш дохх берэш, царна низ бо безан. Секцешка спорта занятешка ухача берий унахIено физически меттел духовни а чIоагIду.

Спортаца луш бола кхетам... Цу хьакъехьа ший тайпара уйла я Р. Бердзенишвиле.

— Спортах доаллача эгтара лоархIамерчарех цхьа хIама да сага цо зIамнга волча хана денз хаддамза кхетамца болх бе безаш хиларах йола уйла, вешта аьлча практически саго шийна кхетам бца безаш хилара уйла чуйоссар.

Из иштта да а да. Веррига тха спортсменаш дика дешаш а хоза гIуллакхаш доахкаш а ба. Спорто каддинза эргоахаш дикагIа ну саг. гIалатащ ца дувалитара а уж дьлча дIадахара а уйла чуйоссаяь. Из гIуланх вахара кхыча доакъошка а кхоач. Спорто дIайолайолийт сага духовни гигиена, физкультура еш волча сагага уйла дикагIа юху, хIана аьлча сага дегIа физически форма дика хьалхоттаю цо, дика са а лоIийт.

Р. Бердзенишвилин хамаьрша а диллача дагара а саг ва, ший еррига мукъа за спортага дIайохийт цо. Берат Iомадеча сага чIоагIгIа эшаш хIамаш да уж. Цо дика кхетаду физически кхетам балар духхьал дешархошка дика салаIар хинна ца Iеш, цIенхаштта, пачхьалкхен гIулакх долга, из предмет школа кхьдараш санна лоархIаме долга.

М. ФРОЛОВ,
Сунжненски района Карабулакски № 1 йолча школа директор.

ТIЕМА-ПРОМЫШЛЕННИ КОМПЛЕКСА ГIУЛАКХА

«Мехкарча хьалах» йола послани ювцаш конгрессе ше къамаьл дечи хана США президента Р. Никсона хьакхайкадир, кердача правительственни бюджета тIа тIема гIулакхашта кхожаду ахча дикка алсамдаккхаргхилар. ШоллагIа во яхьийтача бюджетни послане тIаро хьегучадьинначох, дIадахачи финансови шера тIема гIуллакхашка дIадохийтар 83.4 миллиард долларяга дIакхоачарга. Президента хьакхайкадир, керттерча дакъе «США тIема низ чIоагIбара стратегически ядерни низаш» дегIадоаллаерда аьнна. ДIайо сихха гера хьадара Вашингтон чаккхдоахи гIулакхаш бейказа а доахаш, Р. Никсоне йоахар, ВIашагIкхийттача Штаташа американски тIема миноаш шерьинзен чIоагIъинзен аргьиц гера дIадаьнкхарах йола переговораш «низа позицера» яра.

КIайча цIен цу тайпарча наькьах общественность дикка ка хаар лаьрхIар цунах лани США тIема стратегически потенциал дегIайоалаяра тIехь латтача тIема-промышленни гIозаршта. Конгрессе президента къамаьл далехьа чIоагIгIа хьинар айла хьайзар дIахо кIирдаь гера хьадара гIойле еш йола кампани кепайоазон тIен телевидене гIошен шерра йоржаь милитаристаш. Цу кампане инициатор вар оборона министр Лэйрд, цул тIехьагIа пунна юкъе вера штабий начальникий комитета председатель хинна инарал Уилер а тIема-промышленни комплекса из йоккха еррига пропагандистки машен а.

Юха а, хIанз массайттазлагIа, хьалхарча клане эттад тIема бизнеса хьашташ. Алхха тIема-форда низашта гераз керда тайпаш хьадеш йолча корпорацешка Пентагонагара кхы тIа а 3 миллиард доллар совгIча аххан маьха заказаш кхоач казнай чотах, вешта аьлча налогаш текхарий чотах. Милитаристий гIулакхашка кхы тIа а керда дIаухийтарий рузкъий список товъал йохь я. ДIадахача финансови шераца нийсдича Пентагонага кхы тIа а кхачал 7 миллиард доллар.

ВIашагIкхийттача Штаташка хIанз кердача низаца дувца болабеннаб милитаризма кхерамах, мехие чухьарен арахьарен политика ший влияние кара йтача тIема-промышленни комплекса тIа-тIа айлуш лаьттача лоархIамах. Вашингтоне командни позицеш воешинната йола дукха да я. Американски промышленноста лоархIаме дакъа а хинна дIаэттай тIема производство, цу тIа а экономика тIема сектор сихагIа дегIаух гражданcки секторал. Пачхьалкхене тIа-тIа боккхагIча лоархIаме хулаш йоагIа тIема ведомство. Пентагон — хIанз эгтара йIаьхегIен низ болашагIен йола правительственни учреждени. Цун системе дикза е кIезиг-дукха дакъо лоаш 7 миллион хIана вац аьнна волча саго. Производства сферера хIара нийслагIа вола американец тIема гIулакха болх беш ва. Лэйрда тIема ведомства заказех доккхагIдола дакъа корпорацей-гигантий кара доаа. Пентагона заказий кхаь даькъах шиъ дакъа гаргга лараш цу тайпарча бIаь гаргтача корпорацега кхоач. Царна юкъе я «Дженерал дайнэмикс», «Дженерал моторс», «Норт-Американ Рокуэлл», «Макдоннел — Дуглас», «Локхид», «Грумман эйркрафт».

ТIеходоккхийча миллиардаш пайдашта тIаккхеро тIема, политически, промышленни гIозарий хьашташ цаIаш а лаь хьиоттадеш йолча бIарча система хьаьрга кхоачадаьа гIулакх. Дукхьал юхьарчайца цу системана юкъеэзай университеташ колледжаш, хIаьта иштта профсоюзни кулгалхой а.

«Лакхерча гIозаршта юкъе хаттар уттт, — язду «Бизнес уик» яхача журнало, — эгтара дукхагIа ахча дIаухийтар малагIа пачхьалкхен ведомство я? ТIахкха жоп лу — тIема. Бюрократически дебрашка гIолла гIулакх эгтара дикагIа чакхдаккх хьанна хоа? —Инарала е адмирала. Хочче, цунах вел шоай директорий совета председатель. Инаралаш ба Америке корпорацей директорашта дахьтен хьехам телараш. Цхьаьккха оагIорахьара, Вашингтона администраце а эгтара хьалха тIема ведомстве а командни посташ дIалаьцараш дукхха промышленни магнаташ я. Масала, укх тIеххьарча ханнаьца оборона министра заместитель, вешта аьлча Пентагоне шоллагIа вола хьоким хинна Дэвид Паккард, деррига а лаьрхIача хIара шера 100 миллион сома маьха тIема заказаш кхоачашдеш йолча «Хьюлет-Паккард» яхача калифорнийски фирма да. Американски журналиста С. Олсона хадаьд, американски столицерча правительственни гIулакхаш тIарча 400 эзар пахах пхелагIа дикъа тIема гIулакхаш тIа ба, хIаьта царех дукхха а дукхагIа бараш тIема-промышленни комплексаца бувзабенна.

Цу комплекса хьашташ кхоачашдеш ба конгрессменаш а — викалий палата членаш а сенатораш а. Царех дукхчар доалахьа я тIема-промышленни фирмай акцей йоккхий пакеташ. Масала, викалий палата герзашцарча низий гIулакхашта йолча комиссе член Ч. Уэлена доалахьа я «Боинг», «Доукемикл», «Вестингауз» яхараш санна йолча корпорацей акцеш. ТIема-промышленни бизнеса хьаштащ хьаллоттадеш болча вашингтонски законодательная выступленеш яра дола бахьан хилар цкъе сенатора Р. Рассела, ассигнованешта йолча сенатски комиссе председатель хиннача аьннача дешах: «Цхьаккха шеко йоацаш аз дIакхайкаду, нагахьа санна вай тIема бюджет вай дикка йоккхагIа ца йой тIом бе, доазол дехьара вай декхараш кхоачашде а вай оборона эшачча боарам лоаттае а вайга йиш хург ца хилара». Уж дешаш аьнна массехк шу хьалхагIа. Цхьабакъда, уж хIана а кхаст-кхаста кердадоах сенатораша Стенниса, Голдуотера, Термонда, Джексона. Цу «керий» — Капитолерча тIема корпорацеша оттабьраша чаккхдоах Пентагона хьаштдолаш йола законопроекташ. Банкротство хулчара цар низагIа кIаллаьрьаккхар правительствагара аьттонна 250 миллион доллар лаккхар яйца «Локхид» яхар санна йола йоккха авиационни компани.

«Милитаристски къам хулча дIакхачча доахаш ца вай хIана», — хьакхайкадир цкъа сенатора Эллендера. Бакъттала, тIема—промышленни комплекса гIулакхий сферана юкъейоа хилар бIарча институташ, университеташ, колледжаш, студенташ, Iалмай болхлой. Дукххача лакхерча дешара заведенешта конструкторски бюрошта керттера хIана хилаизар цьшие финансировани яра хьаст а аьнна дIаэттай Пентагон. Шозар ма яра военщина гIулакхашта болх беш я «РЭНД корпорейшн» хиар, обороннэ анализа институт, Гудзоновски институт санна йола институташ. Пентагона Iалмаи тоэканаш деш я кIезигIа яле а тIема ведомства контракташ кхоачашъяь ца Iеш, милитаризма молохана керда кадраш лоаттадеш а йола бIаь гаргга колледжи университети.

ТIема-промышленни комплексана чуоттабаьб иштта США профсоюза кулгалхой а, эгтара хьалха ший президент Дж. Мини керте а волаш йолча АФТ-КПП профсоюзни объединенешке цхьаболи кулгалхой. ТIема гIулакхашка дIаухийтар алсамдаккхар, дIахо а сихдьа гера хьадар болхлой хьал тоадар санна хIана лархIаш аьнна а хIаьта тIема промышленность сихъяр — хьабе болх йоацаш нах хулийтаргболца гIулакх санне а лоархI цу профсоюзни боссаша. Американски социолога С. Ленза яздаьд, «милитарнамо шийна чувзад» керте латтараш, цо яхачох, «тIема-промышленни комплекса компаньона лоархIалуш болча «профсоюзни кулгалхоех дикка доккха дакъа».

ТIема-промышленна гIозараш, тIеххьарча событеша деча тешалагIа, шоай алиянии доалл мерде гIерт. Цунца дувзадена дагаух цу хана хиннача США президента Д. Эйзенхауэра 1961 шера ше отставке вахале хьалхагIа хьакхайкадар. Цо тучахьа мукIарал ду, тIема-промышленни комплекса влияни тIеххьиьна чIоагIа лаккхъенна хилара. «Цу тайпарча доалл, — хьакхайкадир президента, — ираз доадара йола торе йолаш а хургйолаш а я». Американски общества вахаре милитаризма низ чIоагIбаларга хьежжа дукхагIа хулуш болча американцаша — политикаша, Iалмахоша, общественни деятелаша — къовсам лоаттабу мехка хьашташ тIема-промышленни комплекса мукъагIа дIахийтара духьала, милитаризмана дирст йоллара тIехха. «Шийна тIехь тIаьхьожаш болаш йолча цу комплексо, — хьакхайкадир Гарвардски университета профессора Гэлбрайта, — хьаллоаттадераш къамен хьашташ даь... ВIашагIкхийттача Штаташта дикагIдар ца а деш, тIема-фагарче низаша, эскаро, тIема-форда низашь, Пентагонаца ювзаенна йолча корпорацеша «дикагIа лоархIар ду».

Вьетнамера Вашингтона агрессиани политика хьегучайоаккхаш дола Пентагона къайлотIара документаш цахьла дьахача Д. Эллсберга, хьалха хиннача оборона министерствен «РЭНД корпорейшнен» болхлочо яьча денала решене хьахьекхар, тIа-тIа чIоагIлуш латтача милитаристски режиме низий доалаца кхы машар лелабе безам боацаш дукхха американцаш хилар.

Милитаризма низий влиянин аржилго законодательни акцей наькъаш юхасопале гIерт сенаторапш-демократаш У. Фулбрайт, Ф. Черч, У. Проксмайер, М. Мэнсфилд, Г. Нельсон, сенаторашреспубликанцаш Э. Брук, М. Хэтфильд, кхьбола конгрессменаш. Мехка хьабе болх ца хилар, кьелчуIе цIенош ца тоъар дIадаккхара хиланза аргIйоаца Iалаьмате йоккхий средстваш дIаккхехкаш дола гера дIахо сихдаь хьадара духьала къовсам лоаттабу дукхача общественни организацеша. Конгресса аргIанара сесси хьаьллача дийнахь Капитолена хьалхашка массови манифестаци яьй цар.

Американски общественность чIоагIа сихIаръяьккхай тIема-промышленни комплекса хьашташ хьал а лоацаш тIема гIулакхашта дикка дукхагIа ахча хьожаде аьнна КIайча цIено яьча решене. Дунен халкъашта, цу даькъе американски халкъо а, дIахех кхетамаца доаца сихдаь гера хьадеита сопадар. Дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка кхохкам кIаьдбаяь болабенначча гера Iоаделга юдаозара гIулакха белгалара прогресс хинначе хана. ВIашагIкхийттача Штаташкера белгалара гIозараш, эгтара хьалха милитаризма низаш, дунен халкъашта юкъера кхерамзе чIоагIъярен дунен тIа машар Iалашбарен процессе тормоз а хинна латт.

О. АНИЧКИН.
(ТАСС).

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 февраль

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Кернаараш. 9.45 — Дешархошта «Костер». 10.15 — «Король Лир» яха художественни фильм. Хьалхара серь. 11.25 — «Россе эгтара хьалха» яха телевизионни документальни фильм. 11.40 — «Хьа нахара дозал» яха телевизионни очерк. 12.10 — Московски Пачхьалкхен университета Академически хора концерт. 12.45 — «Юрий Завадский» яха телевизионни документальни фильм. 13.50 — Кердадараш. 15.50 — Передачай программа. 15.55 — «Океан». Передача дIахьу географически Iалмай доктора Степанова. Дешара передача. 16.25 — «Галилео Галилей» яха телевизионни спектакль. 17.00 — Берашта дола «Лай пачхахь» яха мультфильм. 18.00 — Социалистически ... дийнахь (нохчий меттала). 18.10 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 18.30 — Киножурнал. 18.40 — Вайнаха литература мастераш. Дудаев Iабав (гIалгIай меттала). 19.00 — Миллионий ленински университет. «Социализма дунен система — дунен халкъашта юкъера гIулакхаш дегIадоалаяра хоадам беш йола фактор». 19.30 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 19.40 — Передачай программа. 19.45 — «Долхьа йа Iы дIалоал» Телевизионни дукхасерийни художественни фильма премьера. «Хьачхьара тIабахка нах» яха шоллагIа серь. 21.00 — «Хаа». Информационни программа. 21.30 — «Вахарал йоккхагIа стиака из» яха дукхасерийни телевизионни художественни фильм. «Дзобвай нельсон». 22.15 — «Аллаха ...» фильм-концерт.

РАДИО

19 февраль

6.30 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.30 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.38 — «Сердало» газета обзор. 8.35 — «Общество и закон я» (гIалгIай меттала). 8.40 — «Лермонтова поэма» яха литературни беседа (нохчий меттала). 9.15 — «Вай Даьхен арепашка» яхача циклацера передача (эрсий меттала). 9.35 — «Халона ма... малархой» яхача циклацера передача (нохчий меттала). 10.00 — «Индустре боеца гIа» (нохчий меттала). 15.30 — «Кулгалдар—кхетамна ках яхабар» яха беседа (эрсий меттала). 16.35 — «Коммунизман дукхьал дино ду гIулакхаш» яха беседа (нохчий меттала). 16.45 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 18.00 — Керла хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керла хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керла хоамаш (гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республика гIоллей Грозней хувцалуш мораш а йолаш, лоадама йоачаш а йоаи, гIаьхьхьача болраме мух а хьекхиш ха хила а фагара температура 2 градус шелалгара 3 градус йоахалга кхоачаш Грозне 5 градус гарген хила а тарлу. Кхоана а ломнна а иштта хила тарлу хаоттам.

Метеостанци.

ГРАЖДАНАШ!

Ма ярра кхоачашъе газови приборех пайда эцар кхераме хулийтаргдоаца правилаш!

Болх беш йоаш прибораш бIаргалакха сага воацаш ма йита. Газови приборашта тIа ма кхачайта кагий бераш, къеракъо бохабенах, газови приборех пайда эца ца хоаш бола гражданаш.

Газови плитах хIенаш дIахьдара пайда ма эцалаш — чIоагIгIа кхераме да шоана из!

Дим ма долаш, чIоагIгIа шелаяччача хана сетацкарча газ хаьлени геттара лаьгIъялла тарлуш хилар. Горелкашкара газ кIезигга а чIоагIлуш-лаьгIлуш а йоаге, газови прибор сихха дIайоерза а цу хьакъехьа 04 телефон а техо хоам бигза а барбаш.

Цхьаккха хила а мегаш дац тугIелго хьал ца оавча е шибер дIакъайла йолча а хана цIенош дIоаддача приборех, шийлашка, «ВНИСТО», «АГВ» яхача ийх пайда эца.

ДIалъайла заслонка (шибер) латтара кхераме я.

Дим ма долаш, Iаш дукхаьнаш гIор еча хана, газ Iо а ухаш газопровод толхаяра кхераш чIоагIлуш хилар. Цудухьа нагахьа санна шун квартире, кетIай клетке е цIенна кIалхерча подвала чу газа хьаж ухе хьал а ма лотве, цIа а ма йоае электричество, гучанье йоагаш цIа ма хилийта (гIовле оавр, цIилеторг лотавр, н. кх. дIахо). ЦIагIа сихха иштта а хьеже 04 телефонагIа хоам бе.

Газах пайда эцаре правилаш толхаяра а газ хьаухача хана сихха дерзар ца дерзо е толхаде бе, хIа дикка. отравление е тарлу.

«Грозгоргаз» трест.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, 364051, Ленина улица 11, (2-гIа этаж) Телефонаш: редактора — 2-44-00; редактора зам.— 3-30-11; бехктокхама секретаре — 2-34-30; партийни вахара, культура, промышленностех отделий — 2-42-30; юрта бахама отдела — 2-42-29; несьмой отделан бухгалтере — 2-80-71.

«Грозненский рабочий» издательстве типографи. Революци проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, 364051, ул. Ленина 11, (2-й этаж) Телефоны: редактора—2-44-00; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря—2-34-30; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 2-42-30; отдела сельского хозяйства — 2-42-29; отдела писем и бухгалтерии — 2-80-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05037. Заказ № 1008.